Масса-а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьлу 1923 шера дешз ◆ МОЛТТА, 30 сентябрь, 1972 шу. ◆ № [illegible]. Мах 2 кап.

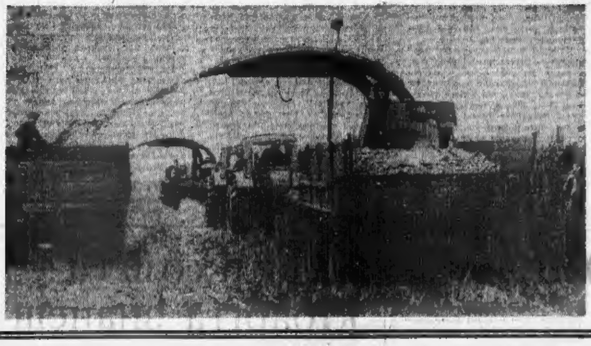

ПОЛИТДЕШАРА КЕРДА ШУ

2 октябре дІадолалу политически просвещение системера дешаран керла шу. Из болало ду республика къахьегамхоша КПСС XXIV съезда исторически решенеш кхочушъяра тІаьхьарта къовсам лоттабеча, СССР-н Нохч-ГІалгІай автономен 50 шу дузаче юбилейна сийлахь толамаш дуьхьа кхиъабохаре тІеххьара ницкъ ачо хьалаоьша дІадоьлалуш хиларна.

Коммунистий марксистско-ленински образовани кертара декхар делаш дус цуьнан идейно-теоретически болрами наза лакхбала, ленинан теоретически тІаьхьало, вай зенан карттарна проблемаш лацьа КПСС XXIV съезде эттаь положенеш выводеш, парте политика а из практически чанхьлакхара наьхьан а кІорга Іамадела. Ишта цу гІуланца доархІам нийса кхета а бан республика дукхаьа партийни организацеш коммунисташта а парте балоритерна а марксистско-ленински хьехам белара меьхаре опыт Іаьвай, партийни дешара дика вІаштІехьльынна система хьалй «Красный молот», «Электроприбор» заводашна, Грозненски локомотивни депо, НГДУ «Октябрьнефть», Назрани района «Назрановский» совхозе, МалгІабина буруадеттача балхий управлене, дукхаьа кхеча организацеша. Хоадамбола лоттам болаш леладу къахьегамхошта экономически знанеш ялара гІуланх Заводской района дукхача предприятешка.

Опыт гайтъаларга хьожна айлуш латт партийни дешара эффективность я. Практически доьхаршица айкха юзаш Іамалий теоретически материал. Цигара доагІаш да тоьхи экономически, социально-политически догІободабара парте эттаь программа кхочашьеча дешаш волче хІорана доацаш дола дакъа декхаргІа хиинилга.

Шозлата тІаьхила партийни декхар тешам ца боабаш лоладеш пропагандистекра гоазал дина лохъешш хиларца республика доагІа а доагІаш сий ду Ленина цІерагІча Грозненски мехадьтта чахкдаккхача заводерча Семенова Татьяна Григорьевнай, «Чечингушавтотранс» автотранспортни предприятерча Веретинков Станислав Яковлевича, Назрани района «Октября 40 шу» яхача совхозерча Барчикхоев Батыр Рамазановича, Надтеречни района Новогорени юкъарча школерча Ганижуева Айшат Умаровнай, Наурани района «Калиновский» нахаш лалвача совхозерча Топорев Иван Федоровича, дукхача кхьберий.

Ухх дешара шера хьалха дІаххача шерашна віанжа ца хиниоча тайпара дика нийча вьаге болгаде доагІа. ДІадахача шерара зеттеш занятеш чанхьйана йоллашше а кердача дешара шера йоалхе а бьлар дукхагІйолча партийни, комсомольски организацеша. Эттара хьалха политдешар вІаштІехьдоаннаха шоашта карагІдьинна дика дар, пайдане опыт белгалъьяннхар, цу белха нийсдеччо кхочашбоацараш хьагучадаьхар. Дукхахахь из деш дуьцаш лаьрхІа коммунистий комсомольцийн собранеш хилар. ТІаккха из доргга парте а дуьцаш кердача шера лаьрхІа шоай бе болча нийчан белха планаш уттейир. Цу хана дика Іалальната дукха болх чакхбаьккхаб.

Политпросв сетерча коллагІча школе, семинарски группе, кружка дешар дина а оа вІаштІехьдоаккхар эттара хьалха пропагандистах, цун гоазалах, опытах тийша да. Ца ший занятеш кІоарга чулоцаш болаш, ладугІарий безам тІеозаш, коллектива хьалхашна латтача доьхаршца айкха юзаш чакхьякарга хьожна мара лакхбала йиш яц дешабагІарий идейно-политически болран.

Из дага а кхебаш юккьенцарча партийни организацеш, КПСС райкомаша, горкомаша лоархІаме организаценаш болх чакхбьенхар пропагандистоаш болх бурургбола нах хьахаржаш, цул тІаьхагІа уж нийчбеш. Къаьстта дукха кердача пропагандисташ эшар «Къахьегамхой экономически дешар тадарах» болча КПСС ЦК сецана дІадеххача тайпара производства оррагача звеньйцара бакхлей, колхахой, гІулакхара нах, специалисташ, кулгалхой цу дешара юкъьоазара.

Партийни дешара юкхьенцарча, юкъарча, лакхарча звенашта, пропаганда массовей формашта эша пропагандисташ хьахаржаш уж нийчбеш лоархІаме болх чакхбаьккхаб парте Заводской, Надтеречни, Грозненски районашта, МалгІабинен Гудермесски горкомаша. Дешара оррагача звеньяй пропагандистаща семинараш чакхбьйхай КПСС райкомашта, горкомаша, КПСС обкома политически просвещене ЦІагІа. Республика районашта эша пропагандисташ нийчбора дукха комиссаташ дир Нохч-ГІалгІай пачхалхан университетан Грозненски мехадьтта институтан вІашагІьака хиндача нуроаш.

Пропагандисташ дешара кердача программаша, гайтара пособеша Іалашбьй, дешара занятеш ера помещенеш нийчъяй.

Цу дорригаш йиш хилийтар партийни комсомольски оррагача звеньяй, пропаганда массови формай дешара ухх шера хьалха дІанхача кердашкарчул дукха дукхагІа нах юкъьоаза, къаьстта шардинна экономически дешар Іомадерий тугІараш.

Вайна гуш хиларгара политдешар толама дІадоьхара эша торошш республика йолиш я, хІаьта хІана керттердар занятеш кІоарга чулоацаш болаш лакхача идейно-теоретически [illegible] хІара школе, семинара, кружка чакхйоахийта да.

Цу гІуланха дика тІоьхьйоаш [illegible], [illegible] ладугІарашта эша методически а [illegible] а [illegible] деш хила оа юкхьенцара партийни [illegible] организацеш, КПСС райкомаш, горкомаш. Цар шоай собранешка, [illegible] заседанешка, пленумашка наст-наста дуцца дика [illegible] дувзадийна дешаш, гоазача пропагандистий опыт шорга дІабаржаре [illegible] эшар дикха даргаш.

Дешара идейно-теоретически болран лакха бала, занятеш тІехьадаьхий, доррига ладугІараш хьа ца ухаш а пропагандистъ тІа тІа ца оагІаш моттиг хилча цу гІуланца чІоагІа юхьагІьйла декхарийла а партийни организацеш. ХІаьта из хаьнахьа цу дача шу чакхдалаьхьа цхьайола школаш, семинараш, [illegible] йоахаш дукха моттигаш хиннай.

Цудухьа чІоагІа лоархІаме да хьалхара занятеш дика вІаштІехьъяьха чакхьяхар я, хІаьта дІадоа из долха [illegible] дика лакхъеш шу чакхдаккхар я.

ПЯТИЛЕТКА: ШОЛЛАГІА ШУ

ДЕЗАЧА ЦІЕЙ СИЙНА

Укх деношка товарни продукци арахецара 9 бетта план толамца кхочашйир Грозненски завода коллектива.

Сентябрь бетт чакхбалалехьа бІаьш эзар сомий продукци арахийцар химкомбината. Производства объем юкъарчулца нийсйича 7 процент лакхъенний.

Социалистически ялхе хьалхара моттиг лелаю № 17 — 14, 15, 32 — 102 йолча цехаша.

Белгалбаха беза хьинара къахьега мастер В. Хатыгов, аппаратчик Я. Керимов.

А. А. РОМАНОВА,
химкомбината инженер - экономист.

ЮБИЛЕЙНИ ШЕРА

СССР-н Нохч - ГІалгІайчен автономие дьаль 50 шу дизара [illegible] «Октябрьнефть» НГДУ къахьегамхоша пятилетка шоллагІча шера планаш совгІа 40 эзар тонн Іаьржа «дошуа» даьккха декхараш тІаийцалар.

Шера дола социалистически декхараш кхочашдьна тьоре къахьийгача мехадьтта доакхараш.

26 сентябре къатІаккхоачаш планий совгІа 42 эзар тонн мехадьтта даьккха йьнай управлене коллектива.

Социалистически яхье хьалхале лелачарца я районни инженерно - технологически служба коллектива.

Къаьстта дика къахьег операторашта Абаева, Куприянова, Юсупова, Кусупова, инженерашта Морозова, Фортуньянчко [illegible].

Г. ЛУКЬЯНОВ.

АВТОТРАНСПОРТНИКИЙ ТОЛАМ

Нохч-ГІалгІай транспортни управленена кулйоагІача № 2 йолча автотранспортни предприяте коллектива 9 бетта тІайийна социалистически декхараш 26 сентябре кхочашдир.

СССР-н Нохч-ГІалгІайчен автономия хьаь 50 шу дизара сийна социалистически ялхе а баьнча хьаййитча автотранспортни коллектива дош [illegible] ияд сентябре бутт чакх[illegible] [illegible] а 80 эзар тонн долча боахама мутъ дІа-кхда бала.

[illegible] ПЛЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ПАЙДАНЕ ДА

Кова тІара оалхазараш лeладар дика пайда луш дакъа да Ачхой-Мартана района «Орджоникидзевский» совхоза производство. Цудухьа цахаддаш йоакхо ю совхоза хулгалхоша уж дукхагІа дебадара.

— Кова тІарча оалхазарашкара йоакхка продукци лакхъяра дорррига а хьелаш да тха, — йоах кова тІара оалхазараш лeлалеча ферма бригадира - зоотехника Сайдаев Эте. — Тха совхоза производства керттера дакъа сома баьцадаараши кхелорах лотт. Сомеха баьцадаарехи продукци кийчъьычул тІехьагІа юхеиса отходаш дика доакъар дІ кова тІарча оалхазарийна. Цу доакъаро торо хулийт фуашта белок Іоалайта а витаминашта дозал тІаккхетийта а. Цул совгІа Іаи замахахь оттаре долча ялата а хиокбе торо хулийт.

ХІанз тІатІеІІа Іаи нийча еш ба совхоза кова тІара оалхазараш лeлалеча ферма къахьегамхой. Ферма кхаь корпусе Іай а аьхка а хул оалхазараш. Уж гІашлош хьаль дукха ха яц. Цудухьа беррига а теркам тІабахнийтеб ферма къахьегамхоша, Іаи доакъар Іалашдара.

Ферме Іалашдаьд 32 тонн комбидоакъар, ймъ тонн чкъоьрий фарш, илх тонн дулхех тІеххьи хьоар. Кхоачамболаш Іалашъяй ялатий горохен отходаш.

Дика чІоагІъю ферма доакъара база баьцадаараша: кобацех морковкан.

Кова тІара оалхазараш кхабера оттаьча рационе уж лакха килорийни доакъараш юкъедоаладаро пачхахьалкхенга фуаш дохкара ах шера план юкъера лаьрхІача 120—130 процент кхочашбе торо хилийтар. ХІаьта 20 сентябрь тІаккхоачаш пачхахьалкхенга 80 эзар фуъ декхар совхоза. Цул совгІа кхоачашъяь районна тикашкен столовешкен кова тІарча оалхазарий дулх дохкара план я.

Дика вІаштІехьбаьккхаб кова тІара оалхазараш лeладеча ферма санитарни болх я. Эпидемически лазарашта духьала хан-ханнахьа прививкаш ю кова тІарча оалхазарашта, помещенешта дезинфекци ю. ХІаьта керттера лар да — ферма помещенешка, гонахьа цІена хилар. Ферма территоре тІа тІаьхка оасара баьцаш лакхлушше а хІайоах. Хан-ханнахьа еркхуаь помещенешкара нуохаш, кхьдар.

Ферме из цІено лоаттараш ба, керттерча дакъе, Сайдулаева Кукийн Батаешева Губайн. Ферма къахьегамхошта юкъе ярзжача яхье дакх хьалха ба уж.

— Дика болх барал совгІа профилактически санитарни мероприятеш а вІаштІехьйоах цар. — душ совхоза ветеринарни фельдшера Сатуев Ахьмада.

Шоай социалистически декхараш Нохч-ГІалгІайчен автономе 50 шу дузача дийнахь кхоачашде лархІ ферма къахьегамхоша. Вай республика цІейна дика совгІат хургда из.

Х. МАГОМЕТОВ.

ДИКА ТОЛАМ

Сихбенна къахьегаш ба Шелковской района «Межинский» цІерагІча колхоза механизатораш.

Зиба лаьтта оахаш, гуйахь юкультураш дІаюаш ба уж укх деношка.

Дика хьунхьаш кхебаьб цар «кІайча» ялата а. Цхьаькъада. чІоагІа хьекхача мияо лаьтта Іохтувашдаьа дуга марсаш. Из бахьан долаш чуэцача хана вовкъарло нийсъенна яле а халонаш эшаe Іема дуга лeладоаш тІехьашка боалаза.

190 гектара тІа дІадийнад дуга. 120 гектара тІара дар чуийна баьннаб-массехк ди хьалха. Цу кхай тІара 340 тонн дуга даьннад.

В. АНИСИМОВ.

МАРША ДОАГІАЛДА ДЕЗА ХЬАЬШИЙ!

Тахан город Грозне дІадолалу город Махачкалерча [illegible] интернациональни доттагІал денош.

Хьашашна вайцига цу ди дохкъергда. Хьалхарча дийнахь уж хургба города предприятешка, СССР-н Нохч-ГІалгІайчен автономен 50 шу дизаре мекхьбоалаш города къахьегамхоша оча нийчанга хьожиш. Иштта, кьавший делегацецара къаьст-къаьста группаш «Красный молот», Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтте чакхдоаккхача, «Электроприбор» заводашка хургья.

Сарахь Кирова цІерагІча культуран самоІамен парка къайлача театре города общественностена вІашагІкхетаргба хьаьший, вай а цар а художественни самодеятельноста коллективаша шоай искусство гойтаргья.

КІирандийнахь хьаьший а вай а тайп-тайпарча командаша дакъа а лоацаш «Динамо» стадионе спортивни ловзарий хьаш гойтаргья. Орджоникидзе цІерагІча стадионе футболах ловзаргья «Дагэлектромаш» заводан, «Грозгипронефть» институтан командаш.

Шоаш яц из вІашагІкхетар дукха безам хоалахой цІай самие чакхдаргйоахар. Цо мы а чІоагІдергдe вежаралла дентча вайнъаште юкъера доттагІал.

С. МАЙСИГОВ.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ДУКХА да-яц Урус-Мартана района «Горец» совхоза хьажкІаш чуэца болийбенна.

Тхона духьалъеттала хьажийна етта кхай тІара йоагІа лафеташ автомашинаш. ХьажкІаш хьаьхача тхо юкъ мe тІорт хоьйш дe аре кхайкаеш тракторий моторашна ду тачаш. Болх «кхехк» кхай тІа. Цхьаннена тІехьа поалагІъяр йолаш йолх механизаторий агрегаташ. ХІаьта гІадамаш силосан хьажкІаш ялатан чуэц цига. ХІана доакъар кхатыьа долча хана кхоч бе беза гІадамий. Цудухьа комбайнашта нийса лелаю водителаша шоай транспорт.

Тахан цар [illegible] 80 гектар да. [illegible] Хьажмурадовй звено я цу тІа хьажкІаш кхекъ. ПланагІа хІара гектара тІара 27 центнер мара ялар лараенос чуэца совхоз. Хьажбакъде, гектара тІара 40 центнер дукхагІа фуальыьа хьажкІаш йоал.

КІоанга къахьийгадаь [illegible] моттга хьувкъяь кхебаре.

ХьажкІаш чуэцара норма 3 гектар мара йоацача дийнахь 3,5—4 гектара тІара хьажкІаш чуэц И. Идоева агрегата. Цул дукха тІехьабисац вожаш а. Дика вІаштІехьдаьккхад совхоза пачхахьалкхенна хьажкІаш дІачуйлар а.

Кхай тІара хьаякхьаса цІен а оа ялаташ дІайдача пункташка дІаккхуьйт цар уж. ХІаьанлехьа дІачуеннараш 840 тонн а дІачуйла ейча 1200 тоннаш.

ХьажкІаш чуйоаца кхай тІа вІаьхІаьа а хьалокьйорга хьажкІаш.

И. ПЛИЕВА текстий суртовна.

Ялата сий а де, хьурмат а де!

ХЬЕ ВИЗЗА САГ ВАЛЕ

Йоакха терама тІабехийта йийшар аз укх бетта «Сердало» газета тІа кепатеха агронома Куюмджиева «Керттера вухкъа» яха статья.

— ХІана лац маьхка хьурмат, хІана йоаю из кхеьмбоацаш дукха? Из дош сона дагадоалла дукха ха яр. Цудухьа язду аз хьога, еза редакци.

Дай-йохка тІаи чакхбаьнна шераш дар уж. Даи нанои а вохаш висар тхо ялх дезалхо.

Вуа хача, тІабунза гІирс геттара низвъала бар. Ялата, маьхка чІоагІа хьурмат дора, хьыметтел тургІараш а йоалцар. ХІанз салиа тикашка маьх хургья аьтта цуина тешаргацар со.

Сона дика хоа ялат кхиле нах хала да. ВІамнга волаш воалавелар са механизаторалла болх бе. Ма боккха кхаъ хулар тхона ялат дикха хьийкъача! Цхьа ха алхийтацар кхай тІа.

Юрта юкъ бар ара а бахьлe нийса хапаш хьалехьадора...

Уж хала хинна йиньенний цхьаболчарна. Дикка моттиг йоацаш йовкъа хул кохашта вІаж уллаш маьхка чІегиар бІаргайча. Тика тІа маьхх оа бахьараш ширьинлар ца а луш хІаьдагІа, кердагІа яр и аьча, дагайех картечни системагІа боххлешта Іаарла маьхх тийшна ха. Цу хана ю аха сага дага а яхацар. Шийна хьаенцар гІадвахе дІаьцар.

Маьхх из хьоржа ала гІертаж со. Дештара ди массаза доал тоалу вай вахар, воашта дезаp хьахаржа, чам бар даа, безам бар тІадуоха йиш а хІаране. Со ала гІертар хамъа керттера вуйкъан — маьхка кхоч бе кхачта да. Хьалха йийнац нуахашка дІакхувса йоакъаенна маьхка чІегигаш, хьоараз дааь кхьадараш! Цхьабараша хьайбашта ехх маьхх. Общественни кхача нийчбеча моттигашка (столовешка, кхычалья) хІана дал ухача нахах совъаьле дукха маьхка чІегигаш ялан хуа. Шийна кхоачаш хилла мара хьа ца нийцача негаций из. Иштта паркашка, скверашка, къайлагІа «келант» лелараша цергаш йийта Іохкуъа маьхка чІегІилгаш.

Дот лазадеал цу тайпара хІана бІаргадайча. Ха деза цу каха цу маьхках йоалла дирал бІарччача шера кхашка хьинаре къахьегача механизаторий хьацар долга.

Са тассалехьа арабоал механизаторашк кхай тІа. Боал къахьабаллалца хьацар Іоухийтаж болх бу цар. ХІара дийнахь, шорра шера иштта-къа а хьегаш кхеду цар ялат. Бийсанца Іовнжача а дагаух ший де аа кхуаш аисар, де дезар. Тика чу шоааа бІаргагу цІай маьхх дукхача наха хьацарна лаьнза я. Из дІдахкаба деза хІаране!

Цхьа фийг ара ца улийташ оахош кхедаь ялат чуда гІерт тхо массаза а. Пох оаха тхоай керттера декхар лерхІ. ХІаьта оаха йоккхача халонца кхедаьча маьхка кхоч бе декхарийла ца хІаравар, нагахьа салие ше хьица саг вале.

Цудухьа дег тІара къоабалъи аз «Сердало» газета тІа кепатеха Куюмджиева «Керттера вукъа». яха статья.

С. АРЧАКОВ,
Назрани района «Октября 40 шу» совхозе кхоъ [illegible] бригада бригадир.

ХІАРАНЕ ДЕКХАР

Шовзткъеи итт шерал совгІа ха я аз. [illegible] тІа болаш вар са да. [illegible] маьра дикар тха [illegible] бошача дезала. Цу хана хІана сана торыйн лар маьха. ХІанз салиа тикашка хьайша еза тайна вІайи Іаьржа маьхх лар.

Иштта ялат кхе дар коллективизаци хиначен вешаца тІом лаьтІачен шерашка. Карточни системагІа мара тикашка, общественни кхача лийчбеча моттигашка маьхх хьахецацар.

Уж хала шераш дІадахаь. ХІанз цецвалал тоаденнал маьха вахар.

Со ах цхьоалагІча микрорайона С. Дудаева проспектагІа. Тха цІеношта гаьна йоацаш нуьхам дІакхувса отхадь аьшкаш латт. Цига нуьхамца ширьаьнна маьхх дІакхувсар дукхачар. № 9 йолча домоуправлене маьхх чуехкаргйолаш къаьстта аьшка оттайир. Хьалха салиа нуххацца дІа, из кхуосса а дукха ширъьйнна маьхх хьоара а кхухьаш Іовш хІана а. НагІахьа салиа шоаш юкъаргІолча боарамагІа мара цар тика тІара маьхх ца эцаре соуьшаш йоаргІьацар из.

Дийнахьа буса айса юкъаргІолчул дукхагІа маьхх нийдаш аз цІавакха а. КІезиг-дукха ширъьяльча дІа а ца кхоссаш Іанарца йоахйийта. хІаьнийна я. Кердачул чамболачагІа хул иштта кийчъьа маьхх.

Со хІамнга йолча хана маьхха чкъорт лаьтта Іойожайча чоохадора тхо дас. ХІаьта из хІана хьачух тІехьагІа кхедиса нуьхамаш хьалехьадеш воалаш хулар.

Хахъа керттерча вукъал кхеибар, хьурмат дар хІара сага декхар да.

А. ЛАРИНА.

НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕРЧА КЕПАЙОАЗОН ДЕШАШТА ЙОЛЧА УПРАВЛЕНЕХ НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ИЗДАТЕЛЬСТВАЙ, ПОЛИГРАФЕ, КНИЖНИ ТОРГОВЛЕ ГІУЛАКХАШТА ЙОЛА УПРАВЛЕНИ ЯРАЙ ДОЛА

НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

«Автономни республикай Министрий Советашкарча кепайоазон дешашта йолча Управленеех автономни республикай Министрий Советий издательствай, полиграфе, книжни торговле гІулакхашта йола управлене ярах» йолча 1972 шера 11 сентябрерча РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Указага дьежна Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БУ:

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советерча кепайоазон дешашта йолча управленех Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета издательствай, полиграфе, книжни торговле гІулакхашта йола Управлене я.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель
К. ОЗДОЕВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный, 1972 шера 26 сентябре.

НОВ. В. Ф. ШАНИН НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ИЗДАТЕЛЬСТВАЙ, ПОЛИГРАФЕ, КНИЖНИ ТОРГОВЛЕ ГІУЛАКХАШТА ЙОЛЧА УПРАВЛЕНЕ НАЧАЛЬНИКАЛЛА ВАХИЙТАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БУ:

Чов. ШАНИН Владимир Федорович Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета издательствай, полиграфе, книжни торговле гІулакхашта йолча Управлене начальникалла вахийта.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель
К. ОЗДОЕВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный, 1972 шера 26 сентябре.

ШКОЛАЙ МУГІАРАШ ШЕРЛУ

Кхузахь марксистско - ленински образовани экономически дешарехь системерчу партийни образовани, къахьегамхой экономически дешара ерригачу формашка, пропаганда массови формашка хІіеттахь [illegible] шеран дешара кердачу 1972—1973 шера. ДІіадахчу дешара шеран дукхах а дукхарІіа нах кхечу [illegible] шера.

Республикан парте райкоманашн горкоманашн экономически дешара перспективни [illegible] оттийна.

Партийни дешара системе хьалхарІіа а самаа керттерачу хьорда марксистско-ленински теори [illegible] парте политикин [illegible] Іомаел-ге, цхьа коммунистически дуьненахьежамех кхиоберга, теоре практикица йоьзна лоттаберга, хІора векалчо практически гІуллакхашна [illegible] юкъахь Іомалуга. КІоаргга Іомаергья теорех коммунизм хьалхьара практикин лоархІаммарІа йола проблемаш, КПСС XXIV съездо белгалдаь вай парте дуьнеи халкъашта юккъерчу политика дешар.

Дешара шерлачу шера Наьсарен районе политически образовани ерригачу формашка дешаш хургва 5000 саг, цигеххьа дІадахчу дешара шерерчул дукха а хургва.

Районе 800 сег ду а воагІаш 34 семинарски группа вІашагІтеллей лоархІамегІіачу тайп-тайпарча проблемашта.

Цига Іомаергья укх тайпара проблемаш: «СССР кхоллар де-гІайоалларг — ленински къаьмнийн политика толар», «Керда тайпа сег хьакхевир — коммунизм хьалхьара керттерчу дакъарех цаІ», «В. И. Ленина дакка кхиабен хьакъехь», «Хаьнна кхьаьІоро [illegible] — парте экономически политика карутоа лерхІаш», и. кх. дІ.

МалгІабика районе политически дешара ерригачу формашка дешаш хургва 6000 сагІа сег, укх а шера дукхий дукхагІа хургва дІадахчу дешара шера хилачул.

Цига Іомаш [illegible] а Наьсарен районе Іомаергаш [illegible] хургья.

Партийни, [illegible] политически дешара система а массови пропаганда формаш а вІашагІтехьаьнчу чІоаргІа [illegible] республиканчу дукхагІболча районашка: Ачхой-Мартана, Гудермеса, Грозненски, Веданна, кхечу районашка.

Дукха нах чулацамца [illegible] экономически образовани йоаржаяра нейсса республикин партийни организацей вІашагІтехьадаьккхад кийчо. Марксистско - ленински дешара система дІахо дегІайоаллаеган кертайоахаш тоаелгей.

СССР кхуллии Нохч-ГІалгІайчен автономен 50 шу дизара кхийче сег хиларга дуьхьалдена республикерча берригача къахьегамхошт чІоаргІа теркам тІайохкийт къаьмний дешах йоача вай парте программи [illegible], дукхача къаьмех латта Советски пачхьалкхе хьакхилхен дегІаахаден исторически опыта.

2 октябре дене республикие «СССР кхоллар дегІайоаллар — ленински къаьмнийн политика толар» яхача проблемагІа бохх бе йола хургья дукха теоретически семинарашка 3787 лекторгІара шу а лекцИна 178 шу тайпара семинарех республике белх бол.

Республикерча партийни а комсомольски организацешка болх баьб комсомольски политически дешара система вІашагІтоахара. ХьагІадохагІача дешара шерча комсомольски политически дешарашка белгаларІа доха дІа материальни производство декъа болча кагирхоех дукхагІа экономически знаней лергаш Іомаергхьаьр.

Дукхача кружокашн вІашагІтелла «Партех йола беседаш — Владимир Ильич Ленина биографи», «Коммунистически морала дешар» яхача темаш.

Теоретически семинарашка марксистско-ленински теори лоархІагІа дола дешаш Іомадергдаьр, «Керда тайпа сег хьакхевир — коммунизм хьалхьара керттерча дакъарех цаІ», «ХІанзарча этапе советски общество социально-политически дегІаахара керттера проблемаш», кхиаараш.

Комсомольцийн кагирхойн [illegible] политически дешаро [illegible] къостал де дезе берриге комсомольцаши кагирхойн коммунистически гІуллакхьх дот тийша, сакхетам дакха болаш, нравственни хІилла гІуллакхаш доахкеш хьалхь бера, парте комсомоле хьалхашка оттадаь декхараш кхочашдар дуьхьа кагий нахи мехкарийн оарцІбахара.

Массаза а санна, республикин партийни организацешта лоархІамегІара декхар да кердача дешара шера пропагандистех кадраш хьахоржаш Іомадер.

Экономически дешар [illegible] дешара шера шера [illegible] хьалхара дуаллашка бохка болх чакхбаьннахь КПСС райкомашка горкомашка тайп-тайпара экономически школашта пропагандисташ - кулгалхой кийчбара. Пропагандистски кадраш дика чулоацам болаш йола балха пламаш оттаьй. Ерригача вуельасцка экономически дешар [illegible] 84911 сег хургьа.

Республика партийни организацей практикана чІоаргІа юкъебенаб партийни дешара а массови пропаганда формай а юххьанцарча, кхерча, лекторча звеньашта пропагандисташ кийчбара бу болх.

Пропагандисташ кийчбара керттерча лекхарех цаІ хиннад курсашка, семинарашка пропагандисташ - экономисташ хьахоржара Іомабаон.

Цу даькъе бокхха болх баьб КПСС Надтеречни, МалгІабика, Гудермеса, Ленински, кхечча кхечча райкомашка горкомашка.

КПСС Надтеречни райкомаш МалгІабика горкомаш юкъерча [illegible] экономика дешаш Іомадаш [illegible] пайда хилар укх шера [illegible] бетташка Нохч-ГІалгІай Пачхьалкхен университетехи [illegible] институтех кийчбаьча пропагандистех. Цу дешара [illegible] экономически образовани система юкъерча звенона дакъехІа [illegible] совгІа пропагандист кийчбеш республика районашта.

Пропагандистски кадраш хьахоржаш Іомабаран чІоаргІа уйла гІайкайтай май-шера бетташка юкъерарча звенона доарай [illegible] совгІа пропагандист - [illegible]

[illegible] КПСС [illegible] [illegible] ШІагІа [illegible] совгІа [illegible] кийчвар философе дешашта, коммунистически къахьегама школашта социалистически доал леладара дешай школаштеи; кхета курсаш зааххьалаш пропагандистий районий семинарий, социалистически доал леладара ленински школаш [illegible] школай пропагандисташа.

Цхьаь цхьана дешара [illegible] шерерча хийчой йилаой хьайбаьх, дика [illegible] кхоламбоацараш хилар. ХІаьта шерех керттерлах сенах лоатт хьача, из латт, къахьегамхой марксистско-ленински образовани вІашагІтехьйоаккхача хІаьа а [illegible] рак.

Цхьайолча партийни организацешка формально хьежаб марксистско-ленински образовани экономически дешарен системе вІашагІтехьаьккхарга, дукхаьа кхеаражех мерь [illegible] теркал а ца дей.

Укх кхочачббоацараш дІадаккхе, дешара керда шу дика дІаделадайза, дешар укхарий массе тайпара хьашташ дизагІа кхочашдергда вІашагІтехьдаьккхаьеи, республика къахьегамхой Іалмаан мирохоззрени хиллйтара дешар тІара дукхагІа тІайохкийтар [illegible] дешаш дерца [illegible] партийни организацеш.

Л. КОДЗОЕВА,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома политически дешара [illegible] заведующий заместитель.

Кировски область. [illegible] болхи лелхийтачу лаьтто этаж Любань яхача [illegible] гойахьайн. Укхаьа Невски Богородскии районий лохе бохкана территоре тІа болх беш ба «Мелиоводстрой» трестерен хий дулачо тохкаш [illegible] латта [illegible] Центральни лаборатореи [illegible] доарий. Укхаьа ГІайкий 17 эзар гектар латта дехьадера хьайттинкъаьрка тоаш ега кургишна и лоархІачо мелвай километр дІахал делий хургйола хиэо етта лолаш.

Сурта тІа: [illegible] [illegible].

В. Коротаева сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕШАРА БОАРАМ ЛАКХБЕРГБА

Грозненски районни партийни организаци бокхха болх баьб партийни дешара системаи комсомольски политпросвещенен кердачу шера лоттІа кийчо яра. Укх шера дукхьал партийни сете дешаш хургва кхо эзар совгІа коммунист, комсомолец, парте воаш активист.

В. И. Ленина биографи политически знаней курси Іомайтара районе вІашагІтеллай 19 юххьанцара школа. Комплектаци хьий марксизма - ленинизма 33 школаш. Цига дешаш хургва бархІ біъ гарга сег. Цар Іомадергда КПСС история, политэкономи, философи, [illegible] коммунизм, экономика производства дІайдарен йордаш.

Партийни дешара лакхерча звене — райпартшколех 48 семинарски группех КПСС XXIV съезда материалашкара проблемаш, марксизма - ленинизма классикай балхаш юрта боахам дІахо дегІабоаллабара проблемаши Іомаеш хургва эзар совгІа сег.

Комсомольцашти кагирхошта лаьрхІа вІашагІтеллай 19 кружоки 6 семинарски группаш. Кружокашка дешаш багІаренца Іомергья В. И. Ленина биографи, экономически знаней лардаш, коммунистически морала дешаш, хІаьта семинарски группаш «Кагирхойи общественни прогресс», «КПСС XXIV съездо парте хІанзарча хенара экономически политика керда сег хьакхоллараха» яхаш а.

Районе бола беш хургва кхоъ халкъе университет: республиканчи опытни станце вІашагІтелла юртбоахама производства экономика, хІаьта кхетта педагогически знаней, шийтта филиал йола кагирхой районни ленински университет. Ишттa вІашагІтеллай 20 коммунистически къахьегамен 17 социалистически боахам лелабарен школа. 330 вІогІара лекторий. ций шера йолча кердача типовой программех дешергдола керда хьаь 10 экономически школа. ХІаьта кхетта юкъерча звенона лаьрхІа районни экономически школа. Комсомольски политпросвещене сетех массови формашка дешаш хургва ворхІ эзар совгІа сег.

Экономически школашта кулгалде оттабьараш квалифицированни специалисташ ба. Парте райкома бюрос чІоагІбаьб партийни дешара ерригача звеньай пропагандисташ.

Кердача дешара шера кийчо яра хетачача семинарашка докладаш йир КПСС райкома секретараша Ю. В. Сухорукова Т. М. Ахматхановаси, пропагандисташта дешара пламаш программаш дІелар цига. Семинаре белгалдьахар кердача дешара шера дикагІа кийчо яь партийни организацеш. Царех я Цхьоалагіча Мах шерагІча колхоза, Грозненски шурий, «Атагински», «Ермоловский» совхоший партийни организацеш.

В. ЕВДОКИМОВ,
КПСС, Грозненски райкома пропаганди агитаци отдела инструктор.

Кагирхошта — кІоаргга знанеш

ХІАНЗ хьатІадоагІача оршотта дийнахь партийни комсомольски политпросвещене сете керда дешара шу дІадолалу.

Цу кердача шера кийчо еш республика комсомольски организаци керттера декхар лоархІар хІара кагирхо КПСС XXIV съезда решенеш кхочашъеча хьинаро дакъа лацара кийчвар.

Кагирча вахьехи мехкарийн удейни боарам лакхбара чІоагІа лоархІаме да комсомольски системера политически дешар.

Хьалха санна, укх шера а ше тІадераадоь хургда кІоаргІа массе вагІоргьарен КПСС XXIV съезда решенеш, марксистско-ленински теори, съездал тІехьагІара партийни документаш, КПСС ЦК-а Советски правительстве чурей дрекъарен политически практически гІуллакхаш Іомадара.

Областной комсомольски организаци кулгалла промышленни предприятешка, гІишлон организацешка, колхозашка, совхозашка 380 кружок семинара вІашагІтеллай. Цига дешаш хургва 11300 кагирхо, шоашта юкъе 9000 комсомолец а долаш. ХІаьта партийни дешара сете дешаш хургва ворхІ эзар кагирхо.

Керда шу чІоагІа лоархІам болаш да «Къахьегамхой экономически дешар толдерах» бола КПСС ЦК сонам кхочашбара. 2500 кагирхол совгІа къона белхалой 2000 эзар ерте боаламе къахьега кхоап къахьегамхой дешаш хургва «Экономически знаней лардаш» яхача 180 кружоке. Цар дешара программи шера лаьрхІа я.

Комсомольски, партийни сете, коммунистически къахьегама школашка, кхетта экономически дешара кьуд формашка дешаш хургва 14 эзар [illegible] хургьа.

Партийни организацешта дешаш йоахка яр баьхьа долаш комсомольски кружокашнаш семинарашка болх бергбараш квалифицированни, педагогически дика кийчбаь пропагандисташ ба. Царех 83 процент бараш КПСС членаши кандидаташи ба, 77 процент бараш лакхерий чакхьаккхаза лакхерен образовани йолаш ба.

ВЛКСМ обкома пропаганди культурно - массови балха отдело пропагандисташта делугІараштен гІоша «Кагирхой идейни наставник» яха плакат арахийцаз. Цу плакате тІа дуьйцу политдешар вІашагІтехьдоаккхача хьакхийча формашки методикаш. Дикагіболча пропагандистий: «Терек» фабрикерча Шевчук Николай Константиновича, «Назрановский» совхозерча Шаахиев Шоипа Мухьмада, электромеханически заводерча Попов Александр Даниловича шоай опытах дуьйцу цу тІа. Цига кепатеха я комсомольски пропагандистий республикански методически конференци гІойна рекомендацеш а.

Республика комсомольски организацешка политдешара шу дика кийчо яь дІадоладара дешаш бола чакхбаьккхаб.

Ер шу юбилейни да. Ноябрь бетта республика [illegible] шой автономе 50 шо дизар бо-[illegible]

А. МИТРОФАНОВ,
ВЛКСМ обкома пропаганда культурно - массови балха отдела заведующий заместитель.

ЦІЕЙНА—ДИКА СОВГІАТАШ

Шеьрача укх Гудермеса района «Степной» совхоза дуга кхин. Цхьайцана тІехьа шоллагІьев йолаш мугІарад йола комбайнаш. «ХІаф» алат чуэцаш я ух.

Кхей тІерча стаже шолакар тІехва совхоза директор Гехаев Умар Хизар.

— Дуга чуэцарга дика вІашагІтехьайаккхад, — аьлар во, оаца кийга ха хаттар дештдоагІа дийча санна. Юкъ тІа дьохача, къамалдега лалийгІача хьаф да 19 гІоазаьнна воагІа.

Тамаш а яц. Во хьувкъах чубахьаш цар укх шера. Юкъара лахьхІача хІара гектара тІера 38 центнер дуга доал. ИйсалгІча пятилетка шоллагІча шера пачхьалкхенга 40 эзар центнер совгІа дуга дохка дезаш ба совхоза къахьегамхой. Шоаш ахьнар дизза кхочашдиэрча Нохч - ГІалгІайчен автономе 50 шу дузача кІийна вахьабохна лердІ чоэ.

Массаьх дІ дехдагІа со дуга болаш 1300 гектара тІера дуга дехка массарах Іодаллада. Цох 1000 гектаро тІера дер даьхьаллер. ХІаьта пачхьалкхенга дІачуенннар 16 эзар центнер.

Толам ба из е бац? Цу хаттара жоп далалехьа ийссе кхьа шу тІехьашка гІергка вай. Совхоза сентябрь бетта хьалхарча денийе дІаяз денначул 3—4 тонн кІегагІгІа дуга дІачудешьар совхоза пачхьалкхенга. ХІаьта цу шера деррига а пачхьалкхенга деззад дуга 800 тонн мара дибар.

Дика хьийхьа дуга кхьацахьа дІенен чуйеца дайха гІертеча дешар из кхаедеш къахьег совхоза механизаторашка.

Мишта мерагІдаьнад кхы далаерашта шитта дика хьувкъам кхебе?

Совхоза директора Гехаева ма мхаро, вгаьа дикха дадтовша дехча бодаьм культура дешахьаррал вехаш даьжараш тийна да толаш баккхар. ШоллагІа - дале, агротехнически боахамаша дІа ма дешара дика тІадоалаш хьувкъаьин доача дуга бу дІадахра совхозе. Дукка хьайо дахьккхаф ахалш механизараш дахаш хьунгсьлн хьебе гІертеш. ХІаьта бад инах данатор ва Умалтов Бухари. Тайн шу мара далдаоа волча во совхозе бола бу шоллагІа шу мара дад. Цхьобаьча, во масаре дахаргІа толамаш доал. Кхо эзар центнер совгІа дуга оьрдал во хІоашти. Цул дукха тІехьовсаш цуьй бохим Арагів.

ВІаьтта [illegible] дуга чуэдин ва Тутуев Джалу. ХІаьа дейнахь 35—37 бункер дуга оарда ва. Ха яда сег ва Тутуев. Дукха за во механизатораллий болх бахкха а цуь бийха опыт. Цуьх ала пуйна дика йола техника.

Ишта дика, болх берца безгалбаьннаб Макеев Сераждин цуь во1 Іийси. Цхьаккха а йохкцар агрегат, дейнахьара норма тІехкоачаш ца ец Іайнабац уж. Къахьегам беза Іомаву дис ва1 Іийса. Ерригача совхоза да кагІболча механизаторех вай лоархІаш ва Сераждна. Цуьх хьалхьа наьха ва болаша мийхь механизатор вай совхоза. Цхьанне Іийсай а да вахча Іомавала вас бовах хилер тамаш яц.

ГІоьна боккха шоай комбайне дуга чуэцаш боахкаш Халитов Калин Элимов Висадин. Совхоза къахьагІболча механизатораш ба уж. ХІара шера дикха овсарле бола къахьегаш хьаьвагІа уж механизатор. ХІара дейнахь 12—13 тонн дуга оард цаь.

Цхьаь дакха агрегаташ оагІаьмнехьа тоадиш а дикха дІеотташ латт совхозе. Вохкахаьа а ЙІамна ца е техника йоьзаш цух бер объединение цІерг техникарорух хаьвьнна хадаш хьаьна ва хьор бахдара. Масала, ахалех тоаш шолех доккхад дайташ чах боалаш латт механизаторашка Чугаев, Бикуев, вежарий Умалтовгіар.

Укх шера пачхьалкхенга 4000 тонн дуга дохка дезар тІайцшна «Степной» совхоза кхаьн эайдарама. ХІаьта, боахама кулгалхой ма дІахара, пламаш задание дохна дукхагІа пачхьалкхенга хІай хлат хІадила вІашгІехьдаргд совхоза. Ишттa хьаьналла къахьегама толамашца Нохч - ГІалгІайчен автономе 50 шу дузе кІей даьхьа дуга да совхозе кхаьн делерааш.

В. АСТАХОВ,
КПСС Гудермески горкома инструктор.

АТЕИСТИЧЕСКИ БАЛХА СОВЕТ

Предгорнаьй коллектив ашкей балхачо ная юкъеа шоаш дечу идеологически балха этава лоархІамечва дешаех цаІ санна лелабеш а къахьегамхошта атеистически хьехам балла гІулакх Староюрткийиски районни партийни организаци.

Из бола дІахо йоачар хана кхин а тоабара юххьанцарча партийни организацей секретарашта ювкьестайна укх денашка КПСС райкомо атеистически балха координацин ювва совет вІашагІтеллай.

Совета председатела держар парте райкома инструктор ЭльМиков. Совета члена чІоагІбир ГПТУ-11 директора заместитель ноь. Мержоев, № 37 йолча юкъерча школа директор нов. Рогова, «Знание» яхача районни организаце бехктонхьйи секретаре ноь. Гетта, «Староирознефть» НГДУ мастара механик воь. Демин, хьиалараш.

В. АЛАЕВ.

Пропагандисташ кийчбаьб

Укх шера политпросвещене системех экономически дешар вІашагІехьдоаккхачен болх бергба 120 пропагандисто. Уж керттерча дакъе партийни советски боахамей органий кулгалхой, халкъа боахама специалисташ, дешара заведенеш хьехархой ба. ВІаьнийна совгІа пропагандист парте члени лакхера дешара заведенеш чакхьяхьа ба. Ахенел совгІа бола пропагандисташ кхаь шерал кІегагІа йоалаш пропагандистски балха стаж йолаш ба.

Парте райкомо кхеталу дукхьал дика пропагандисташ хьахаржарех гІулакх доалаш доашлига. Царца бер бола болх эффективни хилийтар дуьхьа КПСС райкома пропаганди агитацеи отдело перспективни плана оттаьй.

Райкома политпросвещене кабинето боккха кийчон болх чакхбаьккхаб политсета комплектован ира, къахьегамхой экономически дешара система вІашагІйоллара гІулакхи. Ер шу дІадолалуче хана экономически дешарах бола КПСС ЦК сонам районе кхочаш мишта бу хьажаш дукха юкьонцарча партийни организацей секретараш, районa кулгалхой тІа а бийда совещанеи яьр. ХІаьта из доаш цьхьа дийнад семинаршко а. Районa ерригача партийни организацешта кадрай экономически дешаш вІашагІехьдаккхара перспективни планаш оттаьй.

Коммунистийи парте боашрийи марксистско - ленински дешара бе боагГІача тайпара лоархІам а беш юоь бетта цай пленуме лийцав из дош парте райкомо. Цига тІайийца хина шера соцам хІіан кхоачашбеш ба. Нагахьа санна 1970 — 1971 дешара шера районе 500 ладувгІархо а волаш болх беш 20 семинарски групп хиннаяле 1972 — 1973 дешара шера 654 ладувгІархо чу а лоацаш 24 теоретически семинар вІашагІтеллай. Укх шера кхетта болх бергба 8 юххьанцарча политшкола. 18 марксизма - ленинизма лардий школа, 24 семинарски группаш партийно - боахама актива школаш. Цига дешаш хургва 1090 сег, 480 коммуниста 201 комсомолец юкъе а волаш.

Района юххьанцарча партийни организацешта йоагІаш йола йоакхо ю пропаганда массови формаш дегІайхувлача. ВІашагІтеллай социалистически боахам лелабара 21 ленински школа, кхаь факультетах латта хІалкъа университет, коммунистически къахьегама кхаьнада лаьрхІача популярни знаней пайнахь школа. къахьегама хьалха латтача методий йиь школа. Цига дешаргдо 1002 сег.

Цхьайхашта а корта болаш а лелада яьнай районa партийни организацеш экономически дешар вІашагІехьдаьккхара гІулакх. Из дешар лоархІаме проблема Іомаяра, шоай балха кийслу кхоачамбоацараш хьагучадахара оаерашта теркам тІасавра тІадерзадаь хилийта гІерт уж.

Ер бутт дІабоалалуш хиннаьч КПСС райкома бюро дийцар, «Кердача шера къахьегамхой экономически дешар вІашагІехьдаьккхара дахьоз» яха дош. Кхоачамбоацарен къаьста хьагучадахьар хига. КПСС райкома шоллагІа секретарь воь. А. М. Барахоев кьерте оттавеш методсовет вІашагІтеллар.

Укх шера «Экономически знаней лардаш» яхача программагІа болх беш хургьа 22 экономически школа, «Экономика социалистически производство» кийчаьлдар лардаш» яха шоь курс. Цига дешаргда 499 сег.

Ю. АРАПИЕВ,
КПСС Наьсарен района политпросвещене кабинета заведующий.

[illegible] «Ленинский путь» [illegible] в Грозненски дІахьов тоачча объединенен коллектив. Укхаза хІара болхачо шийна тІадахха производствени а общественни а дехар йолаш кхоачашду. Царега кьхье политически болх бечи ба объединенера политинформатораш. Из ишта хул шер балха партийни организаци Іийса лестай теракаш. Царге дукхача идеологически балхаш [illegible] тІарча наха йолаш латтар политинформатор, кийчо еча дика керттера бригадира Арсутамова Нина Ивановна. Партеи правительстви лоархІамечва документаш, вай мехкае дешаш дешахь пулагІ сейтех из политинформатор [illegible] дикагІа [illegible] тІагІоагбола тайпарех шай бесла чакхьяккха вІашгІехьдоал дуьх. ХІанз из юкъе ІV коллективерча ювкьестайна СССР Лахьхьарча Советан бархІалагІа хербача ІV сесси материалаш ешеш йолча хана. Цига тІаййцача бокхха лоархІаме болча документан дІама хадагІараша дийха кхетаешта хургва юамбоеше лай делар Нина Ивановне.

В. Юсилаевa сурт.

ПАЙДА БОАЛ

Лоамаш дьаьгІенаша эзараш гектараш лаьтта дІалоац. Бун дика тІайоал цига. Укх шера, шоьрача кхача моттигашка юххьанцахьа а доаланий дажа хайра бун йоашача хана, дика тоевеннар лоамаш даьгІенаш.

Шерра шера ду дахьгІенах боккха пайда яйбу Урус-Мартана района совхозий боахамаша. Царех цаІ я Мичурина цІерагІа йола совхоз. Цу совхоза хьайбаш хІара ахьна чакийски дахьгІенашка дажаш чуд. Цудехьа тоаденна хьуй уж, проиукцин а дукхагІа доаних нарзава.

ВІаьсти йоалайке а лоам дажа бер доахан. Бокъонна шелтьеечучул тІехьагІа кера цІалдоалаш. Хьайбанта чел эйар делаш — дя цига: сийна буц, шийла хий, цІена фо. гІемашта кІала юзо Іа. Доахан доажош, царна гІулакх деш бараш шоай болх дика боалабеш безаш нах ба. Балхашара царна шийна кхаь а дикагІа кургбалаш царна мел хьар хулийт, цар балханара маралкин натероалашн болаш совбоккхара гІулакхаш ду.

Укх шера шин Іуйл дІатеча а дайкъа 800 бежан эльтийски даьгІенашка дажа дІаяь Мичурина цІерагІча совхозо. Царна гІулакх деш ба опыт йола хьайбаш лаладераш Газиев Махьмадa Тутаев Хазан.

Лоам дукхахаза хьийкаб уж. Цу хьажа дика йоаш царна ма кера моттигаш, мича, мел дукха доахан доажаде тела хое.

Цхьа бьежна да доахан кьохкамаш а. ПланагІа 500 грамм мара йоацача байнахьа буса 800 грамм, кхы дукхагІа а дуйж - тІаьнтийт вІара бежана.

Совхоза Мичурина цІерагІа совхоза шн Іуй хиавр доаман даьгІенашка. ВІарчача хьаки гІийнаца бецца тІа доаша а. дахь октябрь бутт бекка цІалдоалаш хьайбаш. ГІехдина тоаденна 80 бежани 100 бохка дика тоаденнеш долаш пачхьалкхенна дулха дІачуделар. Доахан кхоберга, царна Іуйал дарга хайра мах дІабоала. Цудехьа кхоттар дуьнн даьккхарга дІадодар а хІезангІа хьа.

Экономисташа, [illegible] баьча деххамо кьа ма лоакхара, аьдни Іэльдийски даьгІенашка хьайбаш доажалар чІоагІа пайда гІулакх да. ВІаргаІунад а деш кортамукъа лелийта мара дезац уж. Дукха доахар, цхьайолча кхыл средстваш хоаийт цу гІулакхо. ХІена кьаьча ахкаш лагерашка чусоаллала кхоабаш санна лоархІа мах оттабе, техника лелаеза, кхайола балхаш де дезаш. ДІахо йоачаь хана а лоаман даьгІенех шерра пайда а ийбеш цхьай хьайбаш боахам дегІабоалабе лархІ совхоза специалисташа.

С. МАДАГОВ.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІ. 30 сентябрь, 1972 шу.

СОВЕТСКИ КХАШКАРА ТЕХНИКА

«Сельхозтехника» [illegible] яхана московски шера 6 сентябре хьайийллай «Сельхозтехника-72» [illegible]. Дуьненахь лаьттанца юкъера выставка, кӀайта 7 сентябрь советски техника Дин да ашина хьажийнадаьлла.

Эггара дукхаӀен лоархӀам болуш лаьцна ю Советски Союзан экспозиция. Иза кийчъйина 39 министерствийн ведомствийн, 50 Ӏилманан-талламан институтийн конструкторски бюройн, 300 совгӀа промышленни предприятин. Советски раздела экспонатийн хоалашгӀа дакъа совгӀа — 1000, вовш юкъайолаш 23 мехкан Малхбузехьарчеҳь Берлинни дуьнена лаьцна кхоьч.

Ялх шу юкъедолаш дӀахьочен хӀандарийн вистовкашта, [illegible] хало я харма юкъе? Цу [illegible] хила советски юртбоахама машиностроене донегӀа [illegible] малагӀа тенденции я?

Юртбоахама производствани комплексни механизаци яра ларкхӀа техника хьеелга Ӏилман кхерда тӀа аӀаштӀехьаьлькхад СССР-е. «Машиний системи» шийна чуловш ши эзар совгӀа тайп-тайпара техническ средствош. Цо йоикъостал дакъо ӀХьа тайпара йолча машиний семействанта болх тӀабераббе, эрригӀача отрасле лелйиза эргӀоваш йолй дукха узаланй оаттхалаши шерра лердайн.

Советски машинаш дика хилар хьахьокх 2400 изобретеши царна дикъе лхийта хилаpo.

ДӀадаха ялх шу баккалдовлла трактори бала суйлаш цьхьата 9—13 километрга кхочаш лакхъенна хилара: вез болашагӀа хинад шар моторош. Укх гергтерча хана а балгалагӀа болаш бусаргба из никъ. ХӀара шера арахецаш йола тракторош 1975 шера 578 эзарнега дӀекховчаерга, хӀаьта юкъера сухалаш 30 процент дакъ лургья.

Цхьакха башхало — юртбоахама машинаша дюралла чулочу жул боккагӀен балха овсарле лакхагӀен хилар. ХӀаьта, юкъера а, хьала сиина тоадаьд механизаторий къахьегама хьалаш. Ерригача трактораша хӀанз тоьлла чӀоагӀен нагахьа сиина эзари ху- [illegible] комфортабельни кабинаш оттайй. Машинашкара саьнаш пружинкаш чудохкаш водитела доэзалга хьежка йийсьеши я. Техникин гӀулакх деш йовикка за чоазен ахазаш доагьахьй.

СССР-е лаьттай дай — колхозаш совхозаш. ХӀаьта хӀара боахамгара лаьтташ бӀаьш а цхьамехкарашка, эзараш а гектарийш луй. Духьала из балхьа доагӀ кьаю конструкхтораша [illegible] бола техника. Тахан СССР кхашха я кхн миллани совгӀа трактор. Дерригача элаташ машинашца чуэзаш ла. Цхьа комбайнаш а я 600 эзар.

ХӀаьта хӀанз советски 1 раздела кхьайолча экспонатиша хьожкарла вай.

Ер я КПЮ — торф йоалаш вотташ хьалакагӀе а йокхьар [illegible] саьнгар йоаха 12 метр [illegible] лела машина. Башхай [illegible] ча машина тӀа латтча но [illegible] 270 [illegible] метр лаьтта а [illegible] 540 [illegible] никь бу.

Цхьабакъда, из доакха Ӏалаьнаш а ЭТР-301 яхача экскаватора [illegible] ла дӀаоттайнча [illegible]. Цун габариташ 20х[illegible] метр. [illegible] та 120 [illegible] сиха тоехаш [illegible] из, шийна тӀоапа 14,5 метр [illegible] 3 метр [illegible] из хьарсан [illegible] тащ.

[illegible] экспозицица [illegible] тракторий. Цар дӀахьлтй [illegible] хьинаре [illegible]. [illegible] юкъе [illegible] хӀанзарчараца хьежача дӀаьигеш мискен йола «Фордзон - Путиловец». Цхьабакъда, [illegible] советски тракторостроени. Из исторически [illegible] доаллий дехьа а шерра [illegible] ла [illegible] арахецаш. Харьковски, [illegible], Липецки, Алтайски, Минск заводаша хьалхе [illegible] къестйна машинаннта [illegible].

Ростовски заводо [illegible] лаш йоаха тимахтийна [illegible]. Нагахьа сиина зоьртала [illegible] але, [illegible] уж [illegible] хьагуча а [illegible], хьажи мугӀарагӀа Ӏойшш [illegible], хул совгӀа хорша а [illegible].

Массеха советски заводе хьожха оттаьай [illegible] чуца шоай массеха тайпара комбайнаш. Ниж бояха болаш балха овсарле лакха йолаш йола уж боьвшиа йоля йолшоя кхашкара турпалаш а.

Ростовчашна хьожха оттаьй «Нива». Из вайна йовзаш йолча СК-4 яхача комбайна метта дӀаоттадаьй а дукхъ шоаша лакхагӀа балха овсарле йолаш а и. Цхьан секунде бархӀ килограмм масса чакхйоалах «Нивас».

Биробиджанера выставке къокха йоалаьй СКД-5Р «Сибиряк». Борал гусеничии хилар бахьан долаш массаза я алоташ чуьцача сиина, иштта дуга чуьцача а болх бу лургболаш я из. ХӀаьта шолхагӀьар ер-м Красноярски крайра «Сибиряк» я, цхьабакъда, борал чархаша я деш. «Чархашна лелаш йолча ерригача советски комбайнашта гусеничии борал йикагӀа лаьрхӀад. Цу ерригача фуна юкъе лакагӀа лаьрхӀай «Колос». Аьттув бола хьалаш хилча цо секунде 14 килограмм масса чакхйоаккхарга. Дуьнен практикана хӀанзалца ийзаяц изал лакха балха овсарле.

Цу ерригача машиний хоргӀата, [illegible], чура дӀахьежача тоаьдха [illegible] дола хӀама бӀаргаго а [illegible] балха-декха кабинаш, [illegible] кондиционераш а шийна дукъала [illegible] а я.

Вай машкара дорам сиина мугӀата йоача кӀаьнта лаьрхӀа хьалай уж тайпа йоккхий комбайнаш. Кагий участкаш а йолаш йолча овсатни стандарта кагий комбайнаш тел Финляндо. Цар шоай производство [illegible] дӀаь [illegible] найдан дац.

Боамби гулбу шоай тайпара маькнамаш а я советски раздела. Цу тайпарча болхашта лаьрхӀа [illegible] хьайн СССР-ое США-ео мара. Укх тӀехьарча хьалхаци [illegible] мугӀарагӀа дела комбайнаш мара арахецацар шийна а [illegible]. КӀаьта хӀанз СССР-е хилаш балх беш а [illegible] мугӀарагӀа [illegible], ялх мугӀарагӀа деларгьяр тохкаш а.

Боамбе кхаьшта лаьрхӀача мехкахь алхха цаӀ мара йоацача машиний конструкторски бюро хьалхаъ лоллеча конструктора Шубер Эдуарда тхона хьайовзийт бигь мугӀ чуйоаца ХН-3,6 комбайн. Из арахеца йолаш «Ташсельмаш» заводо.

ХН-3,6 американски бала овсарле лакхагӀен конструкци чоалхаметӀен йолаш и. Кхаьча баьнка боамби гулбу ю качнагашта эс а на деш.

Эггара хьалха хьабаьнна боамби чуэца болабелнача, качнагаш дукхагӀа хьаделладелнача хана комбайно сахьата цхьан гектара тӀарош ах гектара тӀарош гулбу ий. ШоалагӀа гулбеча хана балха овсарле кӀезиг-дукха совгӀа я — ши гектар хӀака иц ьаьна. Соккха цу тайпарча цхьан машинаца (уж цу хана 100 гаргга мара яцар) «дъаьккхар» 600 тонн гаргга «кӀай допуьв».

Тахан алхха Узбекистане бола беш я 30 эзар гаргга комбайна. Къаьстта чӀоагӀа хьайг доаьй а уж Мецача эра. Массаза а шоай ялла эре Советски Ӏаьдала шерашка хӀанз халагӀа дола мертера балхаш машинаша а деш эггара чӀоагӀагӀа товнйа боамби лелабу район а [illegible] дӀаэтт[illegible]. Укх шера боамбе кхашка арахрга боамби чуяца 5,5 эзар гаргга комбайн.

Боамби боахаш советски машинаш кхухьийт Болгаре, Греце, Кубе, Африка мехкашка. ХӀанз укх сахьата доазол дехьарча рынке ухийтар дӀахча выставка Дошоча медала хоастаьъ цхьа мугӀарагӀа дела комбайн мара иц.

«Сакартвело», маӀан дича Грузия яхача машина юхе чийсделча уйлаша Узбекистана боамбе кхашкара Грузе атагӀ[illegible] дуэвай.

Беррига а 21 тонн мара йиэ боацаш йола ше леле дӀаьшига шасси. Цу тӀа оттайн латт ший гулду аппарат. Бога сиина тӀаояж из чаь хӀетарга, тӀа[illegible] цу тӀа гӀолла дӀайодача зала шаьра пӀоагаш а долаш йолча алхарца хьахьоаю кхаьча лорадеш. Юккера а из болх чакхбоакх алхара тӀехьашка доаллача кӀоало-сегменто. Хоза хьаж йола лорд иза болча фон кӀежо чу и зае, тхьешашка гӀолла бункерашка йохийт.

Балха овсарлен лакхалга дакълача дуьнен рекорд цу машинига а. Эггара тӀех гулйича а сего дийлахь 60 килограмм чаь лорд гулъю, хӀаьта машино — 5200 килограмм.. ХӀаьта, нагахьа сиига мехка кхашко болх беш 10 эзар гаргга комбайн хилар тоьйналдача, кхетадеш дургда, машинаша сег мел халача балхах мукъалаьккхаь.

...Машинаш, машинаш, машинаш. Цар фоартах тӀа билл аб хьувкъана болх, уж я советски кхай мерттера белгало.

Дмитрий САСОРОВ,
АПН корреспондент.

Ялоьъап дӀачуйийу Поповски пункт (дуьра тӀа) — [illegible] [illegible] эггара [illegible] я. ХӀана по [illegible] дӀачуш иза [illegible] топпага кхачча[illegible] Е. ШУЛЕПОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Районни актива собрани

Грозненски района партийно-боахама актив хилар укх деношка. Цига «СССР-я Нохч-ГӀалгӀайчен автономен 50 шу дузара кийча яра мероприятеш кхоачашъярах» доклад йир КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Сухорукова. Шин юбилейна пакъаболхаш района юртбоахама къахьегамхошта марагӀдуллача тоӀаменх, хӀанз цара хьалхашка латтача декхарех дийцар цо. Парта райкома секретара гулбенначарий терко тӀаозаш белгалдир хьайбашта доакъар Ӏалашдара, помещенеш кийчъяра, доацгача хана лаьт дӀадера дакха дагардоацаргдаи.

Къахьегамхошта юкъера идеологически болх чӀоагӀбара хьанйеша юкъаьшцарча партийни организацеша хьалхашка латтача декхарех дийцар собране хьалха деш хиларча КПСС райкома секретарес Т. М. Ахматхановс.

Собране иштта къамьлаш дир района юртбоахама Управление мерттерча агронома вов. Бойкес, «Сельхозтехника» МРО директора вов. Левенеца, кхыбараша. Дийцача дешах социалистическ тӀалийцар собрано.

С. БЕРДОВ.

Доазол дехьара

РУМЫНСКИ ХИМЕ ТЕМПАШ

БУХАРЕСТ. (АПН соб. корр.). Румынски промышленноста дерригача доакъоех дегӀаахара темпаш эггара лакхагӀа я химически чун. Кепайоаони деча хоамегӀа, укх тӀехьарча тиъаь шера химически производства объем юкъера лаьрхӀача хӀара шера 21,4 процент дукхагӀа хул. Из аӀаштӀехьдоакх къахьарча предприятешта реконструкци яра чотах сиина, иштта хьерда заводаши комбинаташ хьалъяра чотах а. ХӀанз республике хьалъяь йоалеш латт хкоъ йоккха комбинат — Теллижене, Плоеште, Бразе.

Химически промышленность дегӀайоалара румынски Ӏилмахоша дегӀакхуларагӀ шие лостам бо: удобренеш хьаяра полимераш арахецари (пластмассаш, синтетически хӀувкеши хьосийн, искусственни каучук). ПланагӀа лаьрхӀачох, 1975 шерале Румыне юрта боахамга 7,4 миллион тонн удобренеш кхоачаргья. ТӀеккха, дӀадуьнене лаьттай цхьан гектара 200 килограмм удобренеш кхоачаргья, 1970 шера 65 килограмм мара кхоачаш ца хиннача.

Иштта сиха темпашца хими дегӀакхуьла торо хиннай Румыне СССР-аьца СЭВ-а членаш долча кхача мехкашца айда цхьана гӀуллакхаш лелаьа бахьан долаш. Румыне эккак хьаяра Советски Союзера комплексни оборудовани, синтетически каучук, антибиотикаш кхухь. Социалистически Румыне химически предприятей продукци чухьарча рынкана кхоачамбе из Ӏеш, экспорта а йода.

ЧССР КУЛЬТУРА ЦА—БЕРЛИНЕ

Аккак ха мукъаьлькха дальнача тӀехьагӀа Берлине ший керда сезон дӀайолаю чехословацки культура Цӏено. Укх шера хьалхарча ялх бетта укказа ломмешкен выставкашкен хиннаа 40.000 совгӀа берлинец. Дукхача берлински газеташта хетачох, из — ГДР ен Чехословакиен гражданашта юкъера доттагӀал чӀоагӀлуш хилар хьахьокхеш долча масалех цаӀ.

1972 шера тӀехьарча ялх бетта лаьрхӀача мероприятей керда програмка кийчъеш ба чехословацки культура Цӏен болхлой. Октябре Берлине бахе ялх хьаьшийн хьожаргба «Чехословаке Коммунистически парте XIV съезд хиннача тӀехьагӀа ЧССР-е социализм дегӀаяре яхача документальни выставкага. ЧССР-е энергетика дегӀаяра перспективах дувцаш йола цхьаькха выставка ноябре хьаела. Культура Цӏен болхлоша къаьстта чӀоагӀа лоархӀам бу гаргакхоачаш латтача СССР хьаьъ 50 шу дузача ден. Цу сийлахьча дийна Цӏено кийчъю кхьаьна леладу тӀа-тӀа дукхагӀа дегӀаяха чехословакко - советски гӀуллакхаш ма дарра хьахьоклаш йола къаьстта выставка.

Цӏен балха плана тӀа къаьстта доккха дакъа дӀалоац лекцеша, музыкальни сайренаша, кинофильмай декадаша. ЧССР культура Цӏен лектораша эггара хьалхагӀа шоаш эргӀолча выступленей темана хержад ЧССР-ен ГДР-ен экономически бувзамаш дегӀадаккхара дешаш, Чехословакера кагирхой болама проблемаш, Немецки чехословацки халкъашта юкъера доттагӀал дӀахо чӀоагӀдара хетадаь дургда берлински Цӏено ГДР яхача городашка аӀаштӀехьдоахаш дола доттагӀала Денош.

(«Праца» — АПН).

ИНДОКИТАЕРА ТӀЕМАШ

НЬЮ-ЙОРК, 28 сентябрь. (ТАСС). Лира тӀом латт Куангчи яхача къулбехьенвьетнамски городагера къилбаседенгахьарча баьццарча доакъашка, яхаш хоам бу Сайгонера ЮПИ агентства корреспонденто.

ТӀемаш латт г. Хюэ малхбузера оагӀонгахьара тӀаворгӀача, Данангга гонахьа, форда йистерча Куангнгай яхача провинци. Дананга къулбехьенгахь уллача Тиенфиок яхача районни центра чӀоагӀъенначча НВСО подразделенеш юхабетт форда йистерча шаьрача еренашкара Кюэшон яхача атагӀарча мукъаьлкача районашка чуболи гӀерташ бола сайгонски бӀу. Кортамукъален низий артиллере йоккхий топаш етт Къулбехьен-Китайски форда йистерча Модык яхача горадерча моастагӀчоа.

Укх тӀехьарча [illegible] дийнахь США стратегически авиацо 10-заза лов чудаьа Къулбехьен Вьетнама къилбаседехьарча провинцешта.

ХАНОЙ, 28 сентябрь. (ТАСС). Куангчи яхача провинце сайгонски десантен форда гӀашлойн доакъошта дуьхьала чӀоагӀа тӀом беш да Къулбехьен Вьетнам мукъаьлнкхара Халкъа герзашцара ницаш.

Сайгона къилбаседенгахьарча мукъаьлкача районашта тӀехкача гӀерташ бола сайгонски бӀу юхабетт патриотана. Боабаь дукха нах а йохаяь тӀема техника а я 18-ча марионеточни [illegible] доакъой Виньлонга Тхузаумота яхача провинцешка каратал[illegible] операцеш ена хана. Цу агентство дакъа лоархӀамегӀа, 20 сентябрера 24 сентябре кхачалца Виньлонг яха провинци мукъайоаккхаш долча низаца айинарга [illegible] тӀом булургбоашча [illegible] моастагӀчун 250 салта.

НЬЮ-ЙОРК, 28 сентябрь. (ТАСС). Камбоджа мукъаьлнккхе районашта сигара чубеш [illegible] тӀом лаьхха сиина шербаьб ВӀашагӀкхийттача Штаташа. ЮПИ агентства бена хоамагӀа, американски ВВС «В-52» яхача стратегически бомбардировщиками [illegible] тӀехьарча шин дийнахь шин бусий 1000 тонн хӀама иц аьнна йола бомбаш чуйийттай Камбоджа къулба-малхбоалехьарча территорена. Индокитая районе латтача «В-52» яхача самолетех кхоалагӀа дакъа да шига лов деча дакъа лоацаш.

Къулбехьен Вьетнам. Декал долаш йола Во Тхи Тун юкъе хилача НВСО хьалхалаттача отрядо мукъаьлкхай Жиахай (Куангчи провинци) яха «стратегически юрт». Юрта бахача яхха сои гӀаьбахарах бӀаргех хий даьнне а болаш тӀаййбора бӀуьой-кортамукъале енараш. Цигтача цӀаьхха Во Тхи Тунка бӀаргайора дӀакхача 8 шера кондлагере чуьллачен дучахь ший шеддая бер-дийначен юкъ кӀаьа юкъ. Иштта дог тохадолийташ аӀашагӀкхетар хилар 70 шу даьккхача хьаьси йийзар лаьрхӀа хиннача цун денна (сурта гӀа).

ВИА—ТАСС [illegible].

Къахьегача Корея дегаоидло

ПХЕНЬЯН. (АПН соб. корр.). Тиъаь пиинъ шу совгӀа ха хьалхагӀа Советски Эскаро японски Ӏазанах мукъадаьккхинд корейски халкъ. Цу пиерашка дегӀаена промышленность а йолаш бола пачхьалкха а хиина дӀаьттай Корейски Халкъа - Демократически Республика. Къаьстта доккхий толамаш дахад металлурге.

Валача наьна хӀара сага сих доахкхӀаш иньа бӀаьй шовтакьен берайтта килограмм болат — кига да республико тахан лакха толамаш. Из цифре хе леадазболаш хетаяла тоаьуш я, цхьабакъда, дийце дегӀац, мукъаьлккхалекхьа Корея хӀара сага сих доахкхаш хиина болат дерригаа 14 килограмм мара ца хининга, 1945 шерралца японски монополейта бедал телаш хиннай Корея, кӀаьта дӀанз мехко хьеду 100 совгӀа маркаш дола шоай тайпара болаташ шерра ассортимент йола проката. ХӀара дийна тешпаш лакхъю КНДР металлургеша. Укх тӀаьхьарча [illegible] хьадахь чон 1,3-эза, болат — 1,6-эза, прокат — 1,4-эза дукхагӀа.

Дай-мехка металлурги дегӀайоалаеча доакха дакъа лоац Каигторча, Хванхэрча, Сончжонерча, Халкъа Корея металлургически промышленноста кхьча центрашкарча заводий къахьегамхоша. Къахьегама керде прогрессивни методаш шерра юкъе а кхуьлаш, металлургически предприятей коллективаша шовита деккар тӀаийд шера хьахаш 10 октябре тӀадоатаа — Корея Къахьегама парти хьаяь 27 шу дузаш кхоачанье йина.

«БАЬЦЦАРА БЕТТИГАШ»— АФРИКЕ

«Дейли Уорлд» яхача газето кепатеха арахьекхай Африке колониальни тӀом латтабара США-е Португалена ду новкъостал дувцаш йола У. Паттерсон статья.

Цхьадолча дакъа доакхаь йола из статья оаш могаю Кердаларий кепайоазон Агентство.

Дукха за боацаш Ангола мукъаьлакхара тӀехьарча болам (МПЛА) дерригача дуьне уйла тӀаерзайар Ангола халкъа дуьхьала португальски колонизаторашта лаьттабеча тӀом тӀа «баьццарча беттигаша» дакъа лоацаш хилара. Ужжамо хоамаш кхьачад Мозамбик мукъаьлаккхара Фронта (ФРЕЛИМО) викалашкаро а — дорегӀатом кортамукъален бахьан долаш Лиссабоноца [illegible] латтабеча цхьаькха районашка.

Вьетнаме Ӏоаль дӀаьхай «опыт» йолаш бола «баьццарча беттигаш» португальски эскара наьхаш тайина бе, каратални операцеш чакхъяхара хуйна новкъостал а деш.

Португальски колонизаторашта американски новкъостал шерагӀа дакха деподанаш [illegible] тӀом массаза а колонизаторий чӀоагӀале лоархӀам [illegible] тоцу тӀом эккхийте МПЛА бӀухоша шоай низ чӀоагӀбарал. Болхлошка студентех латташ йолча «Городской тӀема группашка» португальски бӀуь чӀоагӀаламашта хьамташ из. Цу хрищашка СЕАТО-ге гӀодерча шоай цхьогӀашхошкара гӀо - новкъостал дехаьа деннадац португальски Ӏедалаш, хӀаьта из тӀехьехаш эггара хьадагӀа хьалхьедераш ВӀашагӀкхийтта Штаташ а я.

Цхьа тайпа американски новкъостал — португальски колониана африкански патриоташта дуьхьалара [illegible] тӀа-тӀа дуьненагӀа [illegible] йола химически средствах доаттаар. Из кашак гора Вьетнаме арешашка тоабаьна чехкальенад, хӀаьта дӀанз ерах наьлда иштта шо бена португальски салтий Ӏомабеш бе американски специалисташ. Дукха за боацаш яьча МПЛА шевьнна тӀа белтал из дакхара. Суьгхьелле районаш иза дӀаьуьла дейал доаьж долча португальски эскаро хӀанз лелаяр ьига бала ках хьетарра боабелаш дае.

«Санди таймс» яхача лондонски газето дехча тоьшалагӀа дӀайийна ша хьас, гороx, кхеж, дӀадуа бӀарию, баьгаш, хӀалакьяр дукха мукъаьлкхача Мозамбика районашта чутесе «канадоьтоксе» яха дойьаж доалла вещество. Иштта чутуьс кхаьа страбаливе [illegible] йола дефолиант 2-4Д-а.

Геттара къаьлагӀа ду Португальски НАТО членаш долча мехкашкахьара новкъостал. Масала, Мозамбике чутесеш йола химикалаш Къулбехьен - Африкански Республике американски лицензегӀа хьаеш и. «Гавард» яхача тайпах йола американски самолеташ ЮАР белгалоаш тӀайолашт къулбехьеиафрикански летчикаша лехкаш а. Цхьа, цу тайпара цхьа самолет Мозамбика патриоташа чуйтача хане, цун гаргаш шоай хурдаь дӀаяха гӀерташ хиннаб португальцаш, ма ца йовлийтар духьа.

ХӀанз Ангола бе хьадагӀа Конге кортамукъален къовсаш тоӀабара пайда эцаш хинна, хӀаьта хӀама Португале колониальни доалаьара моттигаш лоаьра новкъостал деш бола маьлах оттабаь шие эзари ах эзари гаргга наекилкаш. Цефна ахча тел Оппенгеймера англо-американски корпорацино юкъейоагӀац а дукхача американски компанешцен банкашцен айхха бувзамаш долаш а йолча «Де Веерс» яхача къулбехьен-африкански компание. Ангола алмазаш доахаш йола Оппенгеймера корпораци чӀоагӀа сахьувзадеш а уж патриотий кара яхйрах.

Цхьабакъда, из долха хӀама — американски бизнесей Пентагонаш португальски колонизаторашца айхха бувзамаш хирра хьаьлоаха дола къаьст хилариг масалаш мара дац. Масеxа бутт хьалхагӀа Азорски гӀайреш тӀарча тӀана базах пайда эцарах дуй дола компенсаци лаьрхӀа США-гара 475 миллион доллар ийцад Португале. Их ахча официальни португальски экономика дегӀайоалае лаьрхӀа да. Цхьабакъда, хӀаранешта хоаш да, саллара шерра оагӀув хьаллацаро шиш бюджетах ошш дакъа Африке еча тӀема расходашка айит Португалега йиш хулийташ хилар. Колониальни тӀемаша цхьаккха тайпа гӀулакх дац ВӀашагӀкхийттача Штатий мчон Вашингтоно хьакхайнадераша боккоша долаш доле хӀанзар лаьйла дохьалургдац.

(АПН—«ДЕЙЛИ-УОРЛД»).

«СЕРДАЛО»
[illegible], 30-сентябрь, 1972 шу.

ЦIЕЙ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН, ХЬЕХАРХОЙ!

Хьехархочох дола дош

КХОАНА хьехархой дезаш ду. Хьехархо чувьлча классе цхьаьггIа урокга бирам санне, хьехархой сийне уре а йуа, дештаре баркал а эшаш, барринча советски наха дешда боьхих царна цу дийнахь: «Iеза а могаш-маьрша а даькалда шу, тхо берий эгтара кхоьчаргIа дола дохтаргIа! Адамашта эшош бегча шоай балла тIеьмассао а чаьхьхалбийа шун!»

Хьисал долош воина акхархочо, гуйра чуйоаргIашехь тархи а кортана, дийнагIа доле фу дIоттадам хьулад хьатIаьйоьгIача берсте дIада. Акхархочоа хоара дика кийдацьча эсхам тIа хьилахьа фийг дIа ца бийча ахьонкIа тIа ца хага, эсала фийг дIабийча, хьалтIадоала гIад а цунах лата тьиакIа а кийта эсала тулга. Дахьнача фуга хьонона хул чуббакьа хьуакьаш.

Цунах тарра, Iамига дайча кема деиз берий хьекьал чу кхетамай. Дахье дукха эзара, хьалхача хьакьегаша тIера хилара, эудийча гIулакхий фу аьдаьдуошь, цар аамалащцара, кхетамцара во дараш, акархочо йай тIа сехар дош мо, дIадоалаш, бехьенца хьаьттошча дола берий хьакьал дийахьо гIулакхашта самадаьккхара дийнаш толашагIа дола наькьаш лохаш ба хьехархой. Вай кийцца ала Йиш к: духхагIча даьхье хьехархоах, цар беча белхах тийша да вай борех, алхха дийша наха хиина ца Iеш, бизза коммунистически кхетам бола нах хьаькхебар.

Шоай тIаьмашка низбоинаьчул тIехьагIа бIенаре йолхача еалховарий кIорихах тарра, дийша йиста а баьнна дIа-хьа къаьсточул тIехьагIа мара боехьонца кхетадац сага хьехархочуигара шийна доахийна беркат мел доахка да. Вайара цу Iомаву саг хьехархочун биззза лам ба.

...ГIалгIай метта эгтара хьалха хьайийлла юкъера дешара заведени яр хьехархой техникум. Дешар хоаш кагирхой ца хилар бахьан долаш шиъ подготовительни группа а йолаш 1924-ча шера СССР хьаь кхоачаш шу а дахьокехьа хьайийллача цу техникуме дIаийцача тха ераза гетгарва дика хьехархой коллектив яр цига оIашагIехийттар. Цу хана доаа аз бIаь шу гарга кIа хьинаьлло а, царех цхьонкха а оIамо дийна вецца а, цу хана техникуме деша бахьIача нака шаихка а бицлургбац эрсий метти эрсий литературах хьехаш хинна, тха массана а, вай хиина Екатерина Константиновна Абрамова, гIалгIай мотт хьийха Бонов ДордагIи Тембот, географ Василий Иванович Сатул, математик Владимир Максимович Карпов, ботаник Семен Иванович Тюрин, педагогика хьийха Александр Григорьевич Вакуловский, хьакьега тхо Iомадеш хиина Евгений Федорович Короленко, хиттта цхьыберш. Ма нах бах-ах меттахьI Туйин хьалхашка баь а этта хьехаш метташ саина, шьера бIергагу саре царех хIарана сибат, са дега чу лотт уж.

ДукхагIбола гIалгIай писателаш, масала, Базоркин Идрис, Зязиков Баьхьуддин, Муталиев Хьажбикар, Озиев Аьхьмад, Озиев Салман, Хашегульгов Мехьмад Екатерина Константиновнаски Бонов Темботах литература Iачамбоалийтах, цар хьийха нах ба. Иш йий уж йицбале?!

Хьехархочун бизза хамбаь вела кало да. Цун белах доаллча беркатах дакье ца кхоачаш саг ваь. Хоака долче хано цо дега тIа догам а даш, цун кулгах чакхбаьннав массо аз: академик а плотник а, инорал а салте, а космонавт а тракторист а, поэт а хьа Iу а, моллагIа болхло а акарзо а... Нийса хьинадI

...Шоаш бол-болча турпал барах
Массанахьа
Чот-са йоацаш дукха ба
Махка, кхалхьа ноахьа молвар,
Тха хьехархо,
Уж Iа хьийха бераш да.
Ший ненах хьо вошо санна,
Воаа ва хьа
ХIара кьала, хIара да,
Дукха де хьох доала беркат,
Воша, йиша, —
Фу даь вахьа хьа хамба!

Шоай сийлахьа дешар кхочашдаргIа хьехархошта эгтара хьалха хилар да бераш дукха дезаш уж хулга. Ца цаьрга шорта доаш а да. Наьна дар саиия да хьехархочун берашцара дог.

Дийнахьа шоаш баьча балхах хьиинар сирвахьа гуча хул духхагIбаршта. Хьехархой болх низа бац. Цар дукха хьежа боаза шоай белах доала беркат ма дарра бIаргa ца гуш. Цунга хьаша кIорда ца дар а доаха довала да.

Дела да даькъала хилда шун, хьехархой!

Хьамзат ОСМИЕВ,
писатель.

Къонача тIехьенна — кIоаргга знанеш

Мекка нах [illegible] тIоагIа знанеш йолаш бераш [illegible] на Iеш, сиха [illegible] Iилмаш техникаш [illegible], хадарна дIахо [illegible] дола нах, [illegible] лаш, общественни хьинар долаш бола, марксистско-ленински [illegible] дуьне тIа доалла наьхкхий общественни хьинар дукха са ва кходен [illegible] хилча, коммунизм хьалхьача хьинаре довьа доллаш хилча мара шоай доал [illegible] цаш бола нах.

Школа балхаш болхашца лоархIаме ба 1972 шера 20 июнера «Кагирхой массане юкъарча юкъерча образовани болхарта чакхдакхараки общеобразовательни школа дIахо дегIайоаларахи» бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен сацам. Цу документа тIа кIоаргга анализ льй школьни гIулакхашта, хьаьлга хьахьекхад уж дIахо тоадара, кагирхой боккъонца массане юкъарча юкъерча образованига бовлара практически накъаш.

Массане юкъарча юкъерча образовани проблема — из кагирхой дукхагIа чуоаьо хиика Iап. КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен сацаме хIадех дешаракхетама процесс дIахо эгаьйоахаш тоелга.

Укх тIехххьарча шерашка республика школашка белггалара болх баьб школьникашта дешар дикагIа хьехаран кхетам дикагIа балерам. Йолаш 1971 — 72 дешара шу 96 процент успеваемость а йолаш чакхдаьккхад республикерча школаша; г. Грознерча школаша — 98 процент йолаш. Из тоъал дика торам ба. ДукхагIа хиниаб «4» а «5» а йолаш дешаш бола школьницаш, школера дIакулла бераш кIезигденнад. Республика бIарчча хьалийнача дерриге дешаш дола берам дуалагIа хийнадоллашехьа а, шоллагIча шера чудусараш 50 процент кIезигденнад укх тIеххьарча шин шера. Цу дерригача хIамаша Йиш хиллйтай юххьерча классашкара дена дешаш хьадоагIача берех баьхIагIча классашкара арахеца бераш 70 процентага дIакхевчаде.

ЧIоагIлуш я школа материальни база. Шин шера хьалхь а аьха, болх бе йолаллийтай 12868 дешархочо меттиг йола школаш хьатIадаь классий цIенош. Цу йиш хилийтар кхаь ешанагIа болх беш йола школа 42,8 процент кIезигбе.

Школашка тIа-тIа ясамъюал хIамнарча тайпара йола дешара оборудовани дешар хьехара [illegible] технически средстваши.

РСФСР просвещенe министерство шкалашта хьежна чакхдоаккхаш дз оврдача программайкен чулоацам кIоаргагIа болаш дешар хьехарги доалцига. Къамий школашкача 9—10 классий программа [illegible] кхаьа меттаиарча литература курс, хIаьта цу гIулакха къаьстта учебникаш яра а хийлад. Къамех долча дерригача [illegible] дах шу даьлча кийчом классашка дешийтахьа iIамтIехьдаьккхад, хIаьта цо йиш хилийтай эрсийн хьанийн школерча дешархой хаьях цхьатара [illegible] хилар дIададахха.

Вай юкъара гIулакх кхоачашдара дукхагIа тIаберзабаь бу дукхагIйолча школашка атеистически, правови, эстетически, тIема-патриотически, кхетама болх. Дакхбеннаб общественни циклера предметаш Iомадара теоретически боарам.

Школаш кердача программашцей учебникашкеи йовларо, дешар хьехара Iилма-теоретически боарам лакхбара, кабинетни системе, технически средстваш юкъейоаларо — цу дерригача хIамаша новкъостал ду бераш дешарах дикагIа кхетара, школьникий знанеш лакхъяра. Цу знанешта хьча анализо, контрольни балхаш тIехачул тIехьагIа хьанийнаршта дьахьекх, дукхагIбола дешархоша керда програмаш дика Iомаеш хилар.

Кхетама болх дикагIа лелабара [illegible] тIоркаш я хIара школе. [illegible] балара шуй къаьстта дика система хьаа тIера хулийтаргьа педагогически средстваш ерригача арсеналах кхетамца пайда эцаро, дешар хьехарам школе доацача хенеи дешархошца беш бола болх айхха бувзаш лелабаро, общественностацеи дьаьцца-ноашшеи айхха бувзам хиларо.

Педагогически белх чIоагIбара йоаккхий торкаш хьасидалу дерригача халкъа юкъарча цIейна — СССР хьаьн Нохч-ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара кийчо яьца дувзаденна. Цу гIулакха тIаерзаяь хила еза дешара процесо сацам, хиттта класса доацача хана бераща чакхйоала мероприятеш а.

Цу дерригача хIамаша, бахьдар хьача, педагогаша тIера бехкхетках баккхац. Хьехархо кертеврар яа кхуваш йоагIача тIехьенна дешар хьехаран кхетам балерам. Эгтара хьалха педагога кийчонах, опытах, профессиональни говзалах тийша ба школа болх. Вахаро дукха гIулакхаш дIадех хьехархочунгара. Бераштa хьехам телаш бола башха-дика педагогаш, боккъонца бола шоай гIулакха энтузиасташ дукха а ба вай хIанз. Царна юкъе ба, Грозненски районера Х. Д. Хусонова, Нохч-Юрта районера В. В. Кучина, Урус-Мартана районера Т. В. Тагаева, Гудермеса районера Ш. Р. Рашидов, Ачхой-Мартана районера А. Р. Зайнутдинов, Советски районера М. А. Макалова, Ведана районера З. Г. Исмаилова, Шаьла районера У. М. Махмудов, Наьсарен районера Ф. Б. Мамиева, МагIалбика районера Н. В. Корненко, Сунженски районера А. Г. Пшеничная, Наурски районера А. И. Зубкова, Шелковской районера А. В. Герасименко, Надтеречни районера А. И. Снетанина, г. Грознера Я. Д. Мальсагов, дукха кхыбараш. Цу тайпарча педагогашца дийша бераш школера арадоал дешарах дика кхийте, творчески уйла е вош, дег тIара Даьхенна пайда ба доаш.

Дешара укх кердача шера балгальлина башхалонаш дукха а я. Эргальха тоаьча программагеи дешара планашкеи баргба физикана итлагIча классашка, математикани эрсий меттан, эрсий аллагIча а къамий школашкарча 5, 3 классашка а. Къамий школашка эрсий мотти наьна мотти хьехилга дика тоаде оттадаьд.

Дешара-кхетама процесс кхиита оIаштIехьаьаккхай дахи хьежа а Iоадаргe анализо е а, хьехархошта новкъостал дукхагIа [illegible] хьа образовани органашка, школий хулгалхошна.

Вай дезза халкъа образовани йоаккхо едга дерригача халкъа юкъара гIулакх да. Дешара кердача шера дика кийча яра просвещени болхлошта новкъостал дер деза парсийни советски органаша.

Советски хьехархоша чIоагIа гIадбаха тIанийнар укхадIене лоралеи просвещенен болхлошта 1972 шера 1 сентябре дика ала пеш лакхдарах бола КПСС ЦК, СССР Министрий Советаш ВЦСПС сепам. Цо дIаьхка а тешаш ду Коммунистически партеи Советски правительствай халкъа образовани масса саьгIоракъара дегIайоаларен кхуваш йоагIача тIехьенна кхетам балара боарам лакхбарен хадданза йоаххо еш хилар.

М. АЛМАЗОВА,
Нохч-ГIалгIай АССР просвещени министра заместитель.

СУРТА ТIА: Нохч-ГIалгIай университета естественно-географически факультета 5-ча курса студенткаш — Эржанова Роза, Мальсагова Фатима, Ломоносова Светлана.

И. ПЛИЕВА сурт.

БАРКАЛ ШОАНА, ХЬЕХАРХОЙ!

Дукха ба тха школе дика хьехархой. Уж ба шоай болх безаш, из дика безаш, тхона кIоргга знанеш коммунистически кхетаме балара къахьегаш бола нах. Укх шера тха школе башха боьлийаб дукхача наьна хьехархой. Царех ба И. Гутова, Т. Ильина, А. Картоева, Л. Редько, Р. Аушанова, Т. Хорламова, Т. Нурмилина, С. Картоев хиттта кхыберш а.

Са безам ба хьехархочун дезача цIейца цар эгтара сийдолламагIа бела нииъ даьхьал буьца. Наьста дешка баркал ях аз тха классе шийна ерригa мукъа ха а дега йIоахал а дIаьлуш волча сай классни кулгалхочоа Р. Т. Гаркиева.

ЦIей даьхьала хилда шун, тха безаш хьехархой!

Д. КАРТОЕВ,
МагIалбика района № 12 йолча юкъерча школа дешархо.

Со школе болх беш я

Школе деша ягIача хана дена безабалар сона хьехархочун болх. Цу балхацара са безам сомбаьхкараш са хьехархой бар. Сона хоара хьехархочун болх атта боацилга, из бераш дукха дезаш хила везилга. 1968-ча шера экзаменаш дIа а ейна Нохч-ГIалгIай университета физико-математически факультете деша эттаф со.

Атта дацар деша. Вахьда сакъердамеча дар. ХIана аьлча хIара дийнахь кевдалар довзаш, майдане хургдар Iомадеш хе яр университете лакхар. Сиха чакхдаьлар дешара шераш. ХьатIакхдьчар пачхахьалкхен экзаменаш. Со деша аьгIача ТIой-Юртарча юкъерча школе балха хьежайра со.

Тахан цу школе 9-ча классашка математика хьех аз. Цуд соягIа царех цхьан класса кулгал а ду. Хьехархо хиларах дехха [illegible] со. Аз дика кхетаду хIаьта кхуьча тIехьенна дешар хьехаран кхетам балара бехкхетадаме гIулакх долга. Аз кхетаду, цхьаннаькьара хьа а кийча кхечахьа дIадулаш санна, [illegible] бераната хьеха [illegible]. Хьехархо дешхаряйта ва хIара урока дешархочун [illegible] тIаьбахийта, из [illegible] хул бераш сомбакха, из дешна цар дог [illegible]. Дош [illegible] долаш, берашта бакъдар мара ца дуцаш, царна дог уйла цIена йолаш хила веза хьехархо.

Со, аз ма аьхара, со деша лаьгIча школа болх беш я. ВоккхагIйола новкъостам а хьина дIаьеча сона [illegible] классашкара дена дешар хьийха дика нах. Уж ба тахан а тIехьа сона [illegible] тIе да кийча бола тха школа хьехархой. Хоаш доаша шарга дIаха [illegible] мара долаш са.

Кхоана вай массаха дадаш доаа хьехархочун Iи даьхьала хилда беррагада хьехархой, къаьстта шоай беркате болх духхьашха дIабелабьаьрий!

А. ДЗАУРОВА,
Наьсаран района ТIой-Юртарча юкъерча школе хьехархо.

МагIалбика раена школашта юкъе дикагIчарех ца1 лоархIаш я СоагIачара № 19 йола юкъера школа.

Укхаза деша вагIаш 677 саг ва. КIоаргга знанеш яа дика торопаш я дешархой. Школе я дика кийчъаь химически физически кабинеташ, тайп-тайпара мастерскеш.

— СССР-ан Нохч-ГIалгIай автономен хьаь ах бIаь шу дузача шера лакха социалистически декхараш тIаийцад школа хьехархоша. Цар дерхI дешархошта кIоаргга знанеш яла, школа дIатосса дешарах дьахна бераш ца хилийта, дешархой цхьанна классе шоллагIча шера чубуссилга дIадаьккха.

Цул совгIа СоагIачара школа хьехархоша боккха общественни болх а бу. Цар каст-каста бахача наьха цIеношка чу а ухаш КПСС 24 съезда материалашта а педагогически знанешта а пропаганда ю, лекцеш, беседаш ю. Цу гIулакха дика ха йоалаш [illegible] укх сурта тIа шоана гуш бола СоагIачара № 19 йолча юкъерча школа хьехархой (аьрдехьара аттехьа) Х. А. Гатагажев, Р. М. Магомадов, Ф. Б. Ковигова, Л. Т. Гатагажева, Л. М. Куртоева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Дего хьийхача новкъа

— Со хьехархо хургья, — ала Торшхоева Рукъетас грозненски № 38 йолча школе шо тIехдика итт класс яькха аьлча.

ХIанз Ачхой-Мартана района ВаларгIарча шоллагIча школе эрсий меттан литературен хьехаш практике я Нохч-ГIалгIай университета филологически факультета йиъалагIча курса студентка Торшхоева Рукъет. 1969 шера цун дагадаьттар кхоачаш хилар, экзаменаш дика дIа а ейна студентка хилар цох. ХIаьта тахан — эрт, бераш. Балха юкъе цуша халонаш нийслац аьлча бакъхургдац. ХIара урок бераша дикагIа кийчъе, из бераша кастта йицдургйоацаш чакхьайхьа гIерт из.

Университета филологически факультете хьалхеха доаьх дикагIча студентий сурташ. Царна юкъе да Торшхоева Рукъета сурт а. Университете дикагIбола студентка, общественница, из масса а хана хьаькIа-меттараша а. Цун тешал за 1971 шера 30 июне университета Iилмаш совето тIехдика дешарах комсомольски а общественни а болха юкъе хьинаре даьнна, дешарах Торшхоева Рукъета Ленински стипенди хьоадош хьана сецам бар. Из Рукъета дешарна дика совгIат да.

Дика дешарал совгIа шийца дехьабагIараша дика новкъост а я из. Каст-каста го йиш я Рукъет дешара тIехьбусаршта гIо деш, из йолча новкъостах дайта ух заочникаш. Массанахьа дIахоат цун хьинар. Къахьегаш бевай, дерриге а гIертаж хьинарца дьахкхад студенташа а хьехархошта а юкъе сий.

Рукъет го йиш я Чехова цIерагIча библиотеко, университетски читальни зале, Iилмаш конференце доклад кийчъеш, лекци кхьоцаш — из я филфака Iилман студенчески общества член.

Шо дагаьльцар кхоачашдаьд Рукъера. Дукха ха йисаьш дипломе хьаеца. Хьехархочун дешар дукхьах знанеш хьарал совгIа бераша уйла е, вахар довза, хIама хьоса де Iомабар а.

— Аз сай ниъ, ерригa гоовал дIалургья Iилмаш лакхалонашка кхоачаргбола нах кхебара, йоах Рукъета. Аьттув балба хьа, Рукъет!

Р. ЯНДИЕВА.

СПОРТ

КIалтохаргах латар

Союзни «Красный молот» спорта Дроаьнна шой лоIамагIа кIалкхетаргах латара РСФСР «Урожай» кхача спортивни обществай хьалхара меттиг яькхара ахьаш дIайолаелар.

Спортивни яхьаьнна дагаьлоацаш я Амурски, Иркутски Костромской, Свердловски а, кхыболча а областешкара, автономни республикашкара жуна [illegible].

Ш. БАТАРБЕКОВ.

«Терек» — «Уралан»

ФУТБОЛ

Саьордийнахь СССР футболан чемпионата шоллагIча группе йиъалагIча зона командаш аргIанарча туре ловзам хилар. «Терек» Элисторча «Уралан» яхача командаш вIарагIахийттар. Из вIамагIахетар цхьанкха командас сонле а ца йовккхаш счет 0:0 йолаш чакхдаьлар. ХIанз 29 матч чакхъяьлачул тIехьагIа лидерашта юкъе я «Терек».

3-ча октябре вай стадионе тIа Горковскерча «Волга» яхача командаца ловзаргья «Терек».

ШАХМАТАШ

Грозне хьалхара меттиг яькхара шахматех бола аргIанара чемпионата эшса ах наьк баьб.

Пхе турах лайна боьлий спортсменаш. ХIанз чемпионата лидерашта тIаьхкхийна хьалхара разрядаш бола кхьаьа шахматисташ Гордиенко, Митин, Кашкин, Вологов. Царех хIаране 5-нах 4 очко яькхай. ХIаьта 5-ча туре шоайна лайзаб чемпионата лидерех Колодкинги Гаевиз. Цар парти чакхъялаза я.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ

Газет арадаьха [illegible], [illegible], [illegible] дийнахь

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 сентябре

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Веcбола телевидени. Массанена йола гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Берашта. Пушкин. «Чкъаьрий дешачохи чкъерагаи бола фальет». Молдавски республикански техники театра спектакль. 10.05 — Веcбола телевидени. Концерт. 10.45 — Шун кIеснаьекъ. 11.00 Поэзи. Шипачева стихаш. 11.20 — Къахьегамца сий доали ва саг. Дарсигов. 11.30 — Грозненски телевидени студе фильмаш. 12.05 — Цхьан дезалца. 12.35 — Шун безам гIабаха дуне. 13.05 — «УнахцIенор». Iилман-популярни программа. 13.35 — «Юртара баьхIаш сиддена ха». 13.45 — Веcбола телевидени. «Король Дроздобород» яха художественни фильм. 14.55 — Веcбола телевидени. «Хьайбай дуне тIа». 15.55 — Кердадар лахар. Передача дIахьу Ювзонкхо Смирнов. 16.00 — «Чора» яха телевизиони спектакль (нохчий меттала). 17.30 — «Вадаре» яха художественни фильм. Хьалхара сери. 19.05 — Партийни дешара керда шу долалуш. 19.30 — Шоана бераш. 19.45 — Централни телевидени передача. 20.00 — «Ха». Информационни программа. 20.25 — Веcбола телевидени. Хоккеех лоаза дуней халкъашта юкъе вIашагIкхетар. Чехословакий сборни — Канада сборни. Чехословакера передача. 22.45 — Хаьахарий зал. 23.10 — Кердадараш. Передачай программа.

1 октябре

9.00 — Передачай программа. 9.05 — [illegible] гимнастика. 9.20 — Дешархошта. «Гургаж йетта» [illegible]. 10.00 — Музыкальни [illegible]. 10.30 — Тахан хьехархочун Iи да. Телевизионни кафедра. 11.00 — Веcбола телевидени. Хоралсрой [illegible] концерт. 11.45 — «Махкбоалой кхета». 11.55 — Литературни дешарашь. ДIадеш РСФСР-а заслуженни артиста Кошелев. 13.00 — Советски Эскарен Флотан бIуйнанта лакхара фа десантни. 13.30 — «Дубровский» яха художественни литература. «Литературански эртгIайностам [illegible] Ленински принципаш». 15.10 — Кердадараш. Киножурнал. 15.20 — «Вадар» яха художественни фильм. 2-гIа сери. 17.00 — Веcбола телевидени. «Кинолюбители клуб». 18.00 — Даьхенал фу вай хьалсара хьехарой. 18.30 — Футболах бола СССР чемпионат. «Динамо» — [illegible] Централни стадиона трансляци. 20.15 — Америка вIашагIкхийттача Штатай [illegible] хьалхьара [illegible]. ИльваьмагIа передача. Передача дIахьу Зорин. 20.45 «Мала-72». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Кхьонача Веначека аь гIейтIа» яха художественни фильм. 23.00 — Кердадараш. Передачай программа.

РАДИО

30 сентябре

6.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 6.55 — Хаоттам 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.35 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Къонах» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 13.00 — «Дийнахьа хадчъа творчестванцера». Литературни передача (гIалгIай меттала). 13.30 — Советски Эскара бIуьхой эшнеих дола концерт (гIалгIай меттала). 13.45 — «Политически просвещене системера кердa дешара шу доладалехьа хьалха» яха беседа (нохчий меттала). 14.00 — ЦIе сийгаш Пионерашта дешархошта бола передача — (гIалгIай меттала). 14.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 15.15 — Концерт (эрсий меттала). 16.00 — РадиоладугIархой кисьнойх дола концерт (гIалгIай меттала). 16.30 — Партийни просвещене сетера дешара шу вIашгIехьадаьча дIадоехде (эрсий меттала). 16.45 — Партийни [illegible] [illegible] дIадоаладоалад (гIалгIай меттала).

1 октябре

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.10 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Юртбоахама [illegible] (эрсий меттала). 8.15 — Передачай программа. 9.30 — [illegible]. 14.00 — «[illegible]» (эрсий меттала). 14.10 — «[illegible]» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 14.30 — «Цу денош [illegible]» яха очерк (нохчий меттала). 14.45 — «[illegible]» яха очерк. Хьехархочун дешта (гIалгIай меттала). 15.15 — Массанахьа дика нах ба (эрсий меттала). 15.30 — Хьехархошта дола концерт (эрсий меттала). 16.00 — Хьехархой [illegible] дола концерт (гIалгIай меттала). 16.30 — [illegible] (эрсий меттала). 16.50 — [illegible] меттагIал [illegible] дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

СССР Гидрометцентре бена хоамагIа, октябрь бетта Кавказа малхбоалехьарче дакъе тIа фегара юкъера температура 9 градусгара 13 градусага кхачча йоахал йолаш (дукхахча шерашка юкъера лархIача хинначул 1—3 градус лахагIа), буйсашка 6—11, деношка 18—23, цхьанхьа долча деношка 25 градусага кхаьча хила тарлу.

КIезиг-дукха шоллургья хьалхара кхе да чакхйоалаш шоллагIа кхе да долалуш (буйсашка + 2, + 6 градус, деношка 14—19 градус йоахал). ДукхагIа шелъхила тарлу 17—18 октябре, фегара температура буйсашка — 1; + 3, деношка + 10, + 15 градусага йоахал лоагIа хила.

Бутт чакхбалалца дукхагIча даьнье морхаш а йолаш, йоачан а йоахаш ха хургьа. Дог а хьаьхьаш хIеаш-дукха дагIаш делхаргда шоллагIа кхе да долалуча юккъе. Йоачан 15—35 мм (йоахал хIоагIа) хургья.

* * *

Тахан республике гIоалаш Грозне хIенаш-дукха морхаш а йолаш малхбоалехьа гIаьххьача боахе мух а хьекхаш йоачар а йоачаш ха хала а фегара температура республике гIоалаш 13—18, Грозне 14—16 градус йоахал йолаш хила а тарлу. Кхоана лаьттах хулуш морхаш а йолаш, цхьанхьа йолча меттигашка [illegible] дагIа а делхаш, бе-бена саьгIоракъара гIийла мух а хьекхаш хила фегара температура буйсашка 7—12, деношка 14—19 градус йоахал йолаш хила [illegible].

Метеоцентр.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома аппарата коллективо парте обкома гIалашагIара отдела заведующега Р. А.-Г. Гойгошка чIоагIа хала а хетаж кодам бу цун наьна
Гойгова Совдат Тамара
[illegible] дуне даларца.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: [illegible] г. Грозный-[illegible] Ленина урам, [illegible] ([illegible] этаж). Телефонаш: редактора — [illegible], редактора зам. — [illegible]; бахтIаналане секретара — [illegible], партийни дешара отделаш [illegible], промышленности отдела — [illegible], [illegible] отдела — [illegible], кехатий отдела бухгалтера — [illegible].

«Грозненский рабочий» [illegible] типография. Революции проспект 7/04.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: [illegible], г. Грозный, ул. Ленина [illegible], ([illegible] этаж). Телефоны: редактора — [illegible], зам. редактора — [illegible]; ответственного секретаря — [illegible]; отделов партийной жизни и культуры [illegible], отдела промышленности — [illegible], отдела сельского хозяйства — [illegible]; отдела писем и бухгалтерии — [illegible].

Типография им. «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/04.

[illegible].   Заказ № 7[illegible].